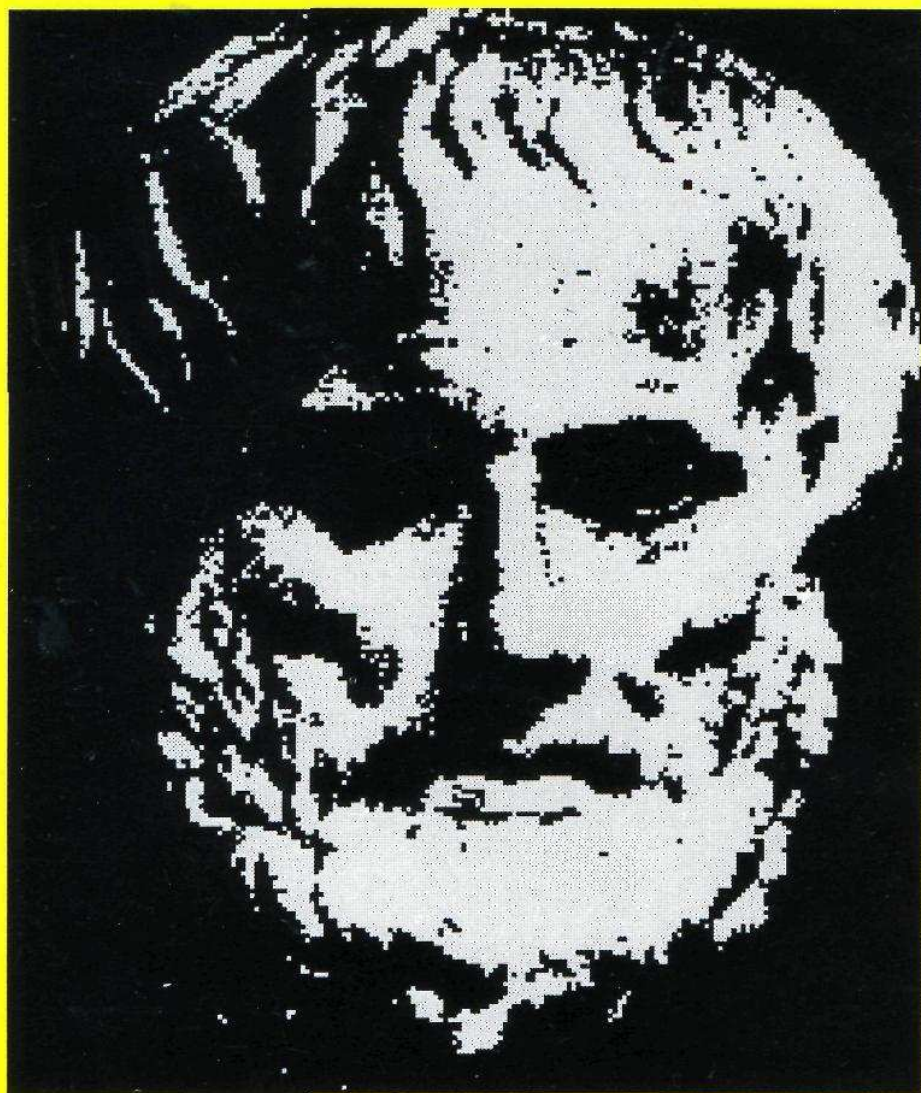

EDUKACJA DOROSŁYCH

ISSN 1230-9206

KWARTALNIK

2/93

W NUMERZE

PROBLEMY OŚWIATY
DOROSŁYCH W POLSCE
I NA ŚWIECIE

KSZTAŁCENIE KURSOWE
W FORMACH SZKOLNYCH
I POZASZKOLNYCH

EDUKACJA DOROSŁYCH
A RYNEK PRACY

WSPÓŁPRACA
MIĘDZYNARODOWA

NOWE AKTY PRAWNE
INFORMACJE KOMENTARZE

KONFERENCJE SEMINARIA
SYMPOZJA

CO WARTO PRZECZYTAĆ

MIĘDZYRESORTOWE
CENTRUM NAUKOWE
EKSPLOATACJI
MAJĄTKU TRWAŁEGO

STOWARZYSZENIE
OŚWIATOWCÓW
POLSKICH

TOWARZYSTWO
WIEDZY
POWSZECHNEJ

ZWIĄZEK
ZAKŁADÓW
DOSKONALENIA
ZAWODOWEGO

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ
OGÓLNOPOLSKIE CENTRUM EDUKACJI NIESTACJONARNEJ

informuje

że wydało i oferuje do sprzedaży:

PAKIET MULTIMEDIAŁNY
OBSŁUGA KOMPUTERA I ZASTOSOWANIE
W ZARZĄDZANIU I W BIZNESIE

Na "pakiet" składają się:

2 wideokasety VHS, z 20 odcinkami serialu edukacyjnego, ze Stefanem Friedmanem w roli głównej - szefa firmy. Śledząc jego perypetie, widz poznaje naocznie wszystkie podstawowe czynności obsługi komputera i sposoby jego praktycznego wykorzystania. Autorzy serialu kierowali się dewizą: "Uczyć bawiąc, bawić ucząc".

Podręcznik, który w przystępnej formie, uczy - krok po kroku - najważniejszych procedur i czynności związanych z obsługą i wykorzystaniem komputera oraz programów komputerowych, nie obciążając uczącego się nadmiarem naukowych informacji.

2 dyskietyki 5,25", z programami pozwalającymi przećwiczyć to, co zawiera podręcznik i sprawdzić nabyte umiejętności. Na dyskietkach znajdują się m.in. pełne programy komputerowe: miniTag, Eureka oraz program finansowo-księgowy FIKS, w wersji pozwalającej opanować wykonywanie wszystkich operacji w zakresie księgowości komputerowej.

W programie pakietu:

Obsługa komputera - wybór komputera i konfiguracja sprzętu, poznanie DOS-u i podstawowych poleceń, zakładanie, kopiowanie, kasowanie katalogów i zbiorów, korzystanie z nakładki Norton Commander, konfigurowanie programu NC, archiwizowanie i zabezpieczanie zbiorów, wykrywanie i zwalczanie wirusów, edytor tekstów TAG, program EUREKA.

Komputer w zarządzaniu i w biznesie - zastosowanie pakietów optymalizacyjnych, arkuszy kalkulacyjnych, pakietów statystycznych w marketingu i w analizie regresji, - systemów eksperckich, wykorzystanie programów finansowo-księgowych.

Pakiet może służyć zarówno do samodzielnego uczenia się, bez pomocy nauczyciela, jak i w szkole, jako środek dydaktyczny na lekcjach i zajęciach kół zainteresowań - do prowadzenia kursów i szkolenia pracowników.

Dystrybutor: OCEN 01-918 Warszawa, Al. Szucha 25 p. 151, tel. 628-04-61 w. 467

EDUKACJA DOROSŁYCH

2/93

WYDAWCY

Stowarzyszenie
Oświatowców
Polskich

Towarzystwo
Wiedzy
Powszechnej

Międzyresortowe
Centrum Naukowe
Eksploatacji
Majątku Trwałego

Związek
Zakładów
Doskonalenia
Zawodowego

REDAKCJA

Henryk Bednarczyk (p. o. redaktora naczelnego), Stanisław Kaczor (redaktor wydania), Stanisław Karaś, Andrzej Kirejczyk, Zbigniew Kuźmiński, Joanna Puczyńska (redakcja techniczna), Alicja Sadłowska (sekretarz).

Adres redakcji:

ul. Pułaskiego 6, 26-600 Radom
tel. 442-41 w. 260
telex 672687, fax 44760

Projekt okładki

Aleksander Olszewski

Korekta: Joanna Fundowicz, Joanna Iwanowska

76 Wyd. MCNEMT

ISSN 1230-9206

PROBLEMY OŚWIATY
DOROSŁYCH W POLSCE
I NA ŚWIECIE

KSZTAŁCENIE KURSOWE
W FORMACH SZKOLNYCH
I POZASZKOLNYCH

EDUKACJA DOROSŁYCH
A RYNEK PRACY

EDUKACJA DOROSŁYCH

2/93

Od redakcji 5

PROBLEMY OŚWIATY DOROSŁYCH W POLSCE I NA ŚWIECIE

- KUPISIEWICZ Czesław: Dziewiętnaście tez o kształceniu nauczycieli 7
WUJEK Tadeusz: O nowy kształt podręcznika andragogiki ... 12

KSZTAŁCENIE KURSOWE W FORMACH SZKOLNYCH I POZASZKOLNYCH

- SZLOSEK Franciszek: Kształcenie ustawiczne nauczycieli 15
PAŁYS Tadeusz: Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania w Katowicach 16
KRZYWOŃ Władysław: Doksztalcanie kierowców wyznaczonych do przewozu materiałów niebezpiecznych 19
JAGIEŁŁO Barbara: Kursy prowadzone przez Stołeczny Uniwersytet Powszechny Towarzystwa Wiedzy Powszechnej 20

EDUKACJA DOROSŁYCH A RYNEK PRACY

- SUCHY Stanisław: Edukacja dorosłych jako czynnik przeciwdziałania bezrobociu 23
BEDNARCZYK Henryk: Naukowo-metodyczne wspomaganie przekwalifikowania i doskonalenia bezrobotnych 28
SOJKA Witold: Kształcenie i zatrudnianie osób niepełnosprawnych 33
BUTKIEWICZ Michał: Agencja Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw 35

WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA

KARAŚ Stanisław: Współpraca międzynarodowa Towarzystwa Wiedzy Powszechnej	37
KIREJCZYK Andrzej: Z kontaktów międzynarodowych Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego	39
SYMELA Krzysztof: Program TESSA	39

NOWE AKTY PRAWNE, INFORMACJE, KOMENTARZE

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 12 października 1993 r.	41
---	----

KONFERENCJE, SEMINARIA, SYMPOZJA 48

CO WARTO PRZECZYTAĆ 55

Od Redakcji

Oddajemy Szanownym Czytelnikom drugi numer kwartalnika. Podobnie jak numer pierwszy traktujemy go jako próbny w zakresie struktury treści. W porównaniu z pierwszym wprowadzone zostały dwa nowe rozdziały: Edukacja dorosłych a rynek pracy oraz Informacje prawne.

Zagadnienia rynku pracy w powiązaniu z edukacją mają wiele wymiarów. Ważnymi zjawiskami są bezrobocie i działania związane ze zmianą lub doskonaleniem kwalifikacji oraz humanistyczne aspekty jednostki, które znalazły się w sytuacji dotychczas nieznanej. W rozwiązywaniu problemów bezrobocia zaangażowane jest państwo przez swoje urzędy. Nie mniejszą rolę mają i powinny odgrywać liczne instytucje oświaty dorosłych jako elementy wielkiego ruchu społecznego, jakim — jeżeli nie jest — będzie się stawać ten człon edukacji.

Tradycyjnie, jak się okazało przy ocenie numeru pierwszego kwartalnika, jest duże zapotrzebowanie na informacje prawne użyteczne na różnych szczeblach edukacji w formach szkolnych i pozaszkolnych.

W numerze drugim Edukacji Dorosłych podjęty został ważny element oświaty, jakim jest nauczyciel. Jest to zagadnienie kluczowe dla całego systemu edukacji, w tym dorosłych. Sygnalizujemy próby spojrzeń na andragogikę, które ujawniły się przy okazji podjętych prac nad nowym akademickim podręcznikiem pedagogiki dorosłych.

Redakcja będzie wielce zobowiązana za wszelkie uwagi i propozycje dotyczące treści i formy kwartalnika. Mamy nadzieję, że przez nadsyłanie materiałów autorskich do poszczególnych działów uczyni czasopismo potrzebnym na wszystkich polach oświaty dorosłych.

Problemy oświaty dorosłych w Polsce i na świecie

DZIEWIĘTNAŚCIE TEZ O KSZTAŁCENIU NAUCZYCIELI

Kształcenie nauczycieli — zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym — było stałym przedmiotem żywego zainteresowania Profesora Wincentego Okonia, który w styczniu 1994 roku obchodzi Jubileusz osiemdziesięciolecia. Twórczości Profesora, eksponowanej w licznych publikacjach książkowych, rozprawach i artykułach, niemało to kształcenie zawdzięcza. Dla mnie te m.in. publikacje stały się asumptem do nakreślenia niniejszego szkicu.

1. Nie było, nie ma i — jak sądzę — nie będzie skutecznej reformy szkolnej bez uznania jej za „własną” przez nauczycieli, którzy bezpośrednio wpływają na jej przebieg i wyniki. Potwierdzeniem tej tezy w naszej praktyce edukacyjnej był los „ministerialnej” reformy z 1973 roku, której założeń wielu nauczycieli nie popierało. Na rzecz tej tezy — tym razem pozytywnie — przemawia z kolei przykład reformy szkolnictwa podstawowego i średniego w Szwecji z lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych, cieszącej się uznaniem i poparciem zdecydowanej większości nauczycieli.

2. Jednakże nie tylko losy reform szkolnych są w znacznej mierze determinowane przez nauczycieli. To samo dotyczy również końcowych wyników szkolnego nauczania i wychowania oraz jego koordynacji z tzw. kształceniem równoległym, realizowanym poza murami szkoły przez różnorakie instytucje i placówki edukacyjne. Koordynacja ta zyskuje coraz większe znaczenie, ponieważ wzrasta również rola kształcenia równoległego, m.in. dzięki środkom masowej komunikacji.

3. Teza, iż nauczyciel wpływa w istotny sposób na uzyskiwane przez uczniów wyniki uczenia się oraz ich postępowanie, aczkolwiek szeroko rozpowszechniona i akceptowana, ma dość ogólny charakter. Bardziej szczegółowo można ją przedstawić wskazując, iż współwyznacznikami owych wyników są, po pierwsze, określone predyspozycje i cechy osobowości nauczyciela, a także, po drugie, jego kwalifikacje zawodowe.

4. Predyspozycji i cech osobowości, notabene różnie przez różnych autorów interpretowanych tak co do ich roli, jak i zakresu składających się na nie elementów,

poczynając np. od „miłości dusz ludzkich”, a kończąc na „ujmujących właściwościach zewnętrznych”, nie będziemy tutaj omawiać. Nie znaczy to, oczywiście, że przypisujemy im marginesową rolę. Wręcz przeciwnie: nauczyciel mało ambitny, niepodatny na innowacje, hołdujący rutynie, nie pobudzi uczniów do intensywnego wysiłku, nie zachęci ich do „wyjścia poza przeciętność”, nie roztoczy przed nimi celów, o których urzeczywistnienie warto zabiegać. Na to zaś, że wspomniana przeciętność jest zjawiskiem niezwykle groźnym — nawet dla losów całego narodu — wskazuje amerykański raport edukacyjny z 1983 roku *Naród w obliczu zagrożenia* (A Nation at Risk).

5. Zajmijmy się zatem, po tych uwagach, sprawą nauczycielskich kwalifikacji. W tym miejscu musimy jednak założyć, że te kwalifikacje są wyuczalne, że może je sobie przyswoić wiele osób tym zainteresowanych. To założenie nie było przez długi czas (a tu i ówdzie nadal nie jest) przyjmowane bez zastrzeżeń przez tych, którzy zawód nauczyciela zaliczali do kategorii zawodów „posłanniczych”, wymagających predyspozycji wrodzonych, swoistej — jak to niekiedy określono — „iskry bożej”. Faktem jest, że tacy nauczyciele istnieją — potocznie nazywa się ich „nauczycielami z powołania”. Gdyby jednak tylko oni mogli pracować w szkole, wówczas nie byłaby ona ogólnodostępną instytucją powszechną na swoich niższych szczeblach, a na wyższych — masową. Przyjmijmy więc za możliwą do zaakceptowania tezę, że zawodu nauczycielskiego można się nauczyć i z powodzeniem go wykonywać. Nie wszystkim jednak, którzy się tego podejmują, udaje się to w równym stopniu, a niektórym nie udaje się w ogóle.

6. Cóż zatem powinno się składać na nauczycielskie kwalifikacje?

W tezie 3 pisaliśmy o „kwalifikacjach zawodowych”. Nimi też chcemy się odtąd głównie zajmować. Byłoby jednak niedopatrzaniem, gdybyśmy nie wspomnieli o tzw. kwalifikacjach ogólnych, które wielu pedeutologów podnosi do rangi fundamentu kwalifikacji profesjonalnych. Zakładając ich nieodzowność, ale równocześnie nie wdając się tutaj w ich opis, powiedzmy, że składają się na nie wiadomości i umiejętności sytuujące nauczyciela w gronie ludzi „wielostronnie wykształconych”, dysponujących wiedzą o zasięgu znacznie wykraczającym poza wyuczoną specjalność zawodową, poza nauczany przedmiot. Uzupełniając to pobieżne określenie zawodowych kwalifikacji dodajmy, że ich cechą konstytutywną powinna być wiedza, w której znajomości faktów (wiedzieć, że) towarzyszy umiejętność racjonalnego posługiwania się nimi (wiedzieć, jak) oraz rozumienie wchodzących w grę związków i zależności (wiedzieć, dlaczego).

Wyniki dotychczasowych badań pedeutologicznych wskazują, że nauczyciele dysponujący taką właśnie wiedzą cieszą się u uczniów szacunkiem oraz z reguły stanowią dla nich godny naśladowania wzór.

7. Wróćmy po tej dygresji do głównego tematu naszych rozważań, tzn. nauczycielskich kwalifikacji zawodowych sensu stricto. Jednym z wyznaczników tych kwalifikacji, któremu notabene w raporcie *Edukacja narodowym priorytetem* (Warszawa—Kraków 1989, PWN) poświęcono wiele uwagi, jest „... sprzyjanie optymalnemu rozwojowi sił i zdolności poznawczych dzieci i młodzieży, ukierunkowanie ich myślenia i działania na problemy przyszłości, na ich szanse, wyzwania i zagrożenia” (s. 270). Ten

też wyznacznik sprawia, że „... dobór i struktura treści kształcenia i doskonalenia nauczycieli oraz metody i organizacja tego procesu powinny zapewnić im wiedzę o rozwoju osobowości i mechanizmach wychowania młodzieży, o jej aspiracjach i celach życiowych, o metodyce nauczania i wychowania, o społeczno-gospodarczych i kulturalnych uwarunkowaniach edukacji, wreszcie o kierunkowych i etapowych celach polityki oświatowej, modelu wykształcenia współczesnego Polaka oraz modelach absolwentów szkół poszczególnych typów i szczebli” (tamże).

8. To, w obrębie jakich przedmiotów czy dyscyplin studiów tak określony zasób wiedzy oraz związanych z nią umiejętności jest (lub będzie) eksponowany stanowi wprawdzie sprawę ważną, ale bynajmniej nie najważniejszą. Wynika to m.in. z „płynności” granic oddzielających np. problematykę ogólnodydaktyczną od metodycznej, pedagogiczną od filozoficznej i socjologicznej itp. Zwłaszcza teraz, kiedy poszczególne uczelnie opracowują i realizują własne plany i programy kształcenia nauczycieli, sprawa ta tym bardziej traci na ostrości. Poprzestańmy zatem na stwierdzeniu, że wobec umowności rozstrzygnięć programowych, za jedną z możliwych do zaakceptowania opcji można uznać stanowisko zawarte w rozdziale „Programy kształcenia nauczycieli” cytowanego wyżej raportu.

9. O jakości i zarazem efektywności określonej doktryny kształcenia nauczycieli decyduje, jak powiedzieliśmy, zarówno taki lub inny zestaw składających się na nią przedmiotów czy dyscyplin naukowych, jak i realizacja tych zadań dydaktyczno-wychowawczych, które przesadzają o wynikach szkolnej edukacji, obejmując zarazem różne przedmioty czy dyscypliny. Te też zadania adepci nauczycielskiego zawodu powinni bezwzględnie opanować. Zalicza się do nich na ogół:

- przekazywanie wiedzy i doświadczenia,
- pobudzanie aktywności poznawczej i działalności praktycznej, rozwijanie sił twórczych i zdolności innowacyjnych,
- rozwijanie systemu wartości oraz kształtowanie postaw i charakteru,
- kształtowanie i rozwijanie zainteresowań, tworzenie warunków do łączenia teorii z praktyką,
- wdrażanie do aktywności zawodowej i społecznej,
- przygotowanie do racjonalnej i systematycznej samokontroli i samooceny przebiegu i wyników własnej pracy,
- kierowanie procesami orientacji szkolnej i zawodowej, pobudzanie aspiracji oraz pomoc w kształtowaniu planów życiowych i zawodowych,
- organizowanie życia społecznego dzieci i młodzieży w szkole oraz wdrażanie ich do racjonalnego spożytkowania czasu wolnego od zajęć,
- przygotowywanie do systematycznego i samodzielnego zarazem uczenia się przez całe życie.

10. W celu optymalnej realizacji scharakteryzowanego wyżej zestawu zadań wskazane jest:

- zatrudniać w zakładach kształcenia i doskonalenia nauczycieli najwyżej kwalifikowanych nauczycieli akademickich, a równocześnie doskonalić obecnie zatrudnionych,

- rekrutować do tych zakładów możliwie najlepszych kandydatów. W tym celu niezbędne jest polepszenie warunków pracy i płacy nauczycieli, co powinno osłabić negatywną dotychczas niejednokrotnie selekcję maturzystów do tej pracy,
- eksponować w programach kształcenia nauczycieli perspektywiczne potrzeby polskiego społeczeństwa w zakresie gospodarki, życia społecznego i kultury,
- wychowywać kandydatów do nauczycielskiego zawodu w duchu wrażliwości na prawdę, piękno i dobro, a także na żywotne problemy ludzkiej egzystencji.

11. Dopiero w tych warunkach rozwój oświaty i szkolnictwa wyższego w Polsce będzie „pilotowany” przez system kształcenia nauczycieli, co jest niezbędne dla przyspieszenia owego rozwoju.

12. Podobną rolę powinno odgrywać szkolnictwo, zwłaszcza wyższe, w stosunku do gospodarki i kultury narodowej. W tym przypadku „pilotowanie” sprowadzałoby się nie tylko do kształcenia wysoko kwalifikowanych kadr, lecz również — w znacznie większym niż dotychczas stopniu — do opartego na naukowych przesłankach projektowania wariantowych rozwiązań bieżących i przewidywanych problemów gospodarczych, technicznych, społecznych i kulturowych.

13. Te wyznaczniki zadań, treści i organizacji kształcenia nauczycieli, o których była mowa w tezach od 7 do 12, odnoszą się głównie do immanentnych cech nauczycielskiego zawodu. Obok nich na to kształcenie wpływają również inne wyznaczniki, w tym związane z występującymi we współczesnym świecie *tendencjami rozwojowymi edukacji*, przede wszystkim szkolnictwa jako jej najważniejszego ogniwa.

14. Pierwszą z tych tendencji jest dążenie do *upowszechnienia* zinstytucjonalizowanej oświaty, poczynając od wychowania przedszkolnego, poprzez kształcenie średnie I stopnia (ośmio-, dziewięcio- lub dziesięcioletnie, różnie w różnych krajach), a kończąc na kształceniu średnim II stopnia, zapewniającym maturę. Znamiennym przejawem tej tendencji — szczególnie wyraźnej w latach tzw. eksplozji szkolnej, jakimi były lata sześćdziesiąte i pierwsza połowa lat siedemdziesiątych — było również dążenie do szerszego niż kiedykolwiek udostępnienia studiów wyższych młodzieży i dorosłym.

Doniosłą konsekwencją pedagogiczną omawianej tendencji jest potrzeba rewizji dotychczasowych celów, treści i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej w szkolnictwie ponadpodstawowym. Inaczej bowiem organizuje się tę pracę w warunkach kształcenia elitarnego, w którym uczestniczą nieliczne grupy starannie wyselekcjonowanej młodzieży, a zgoła inaczej wówczas, gdy proces nauczania ma charakter masowy, obejmując uczniów zróżnicowanych tak co do rodzaju, jak zakresu i poziomu uzdolnień, zainteresowań oraz edukacyjnego startu.

15. Drugą tendencją, której wpływ na cele, treści, metody i organizację pracy szkolnej zaznacza się coraz bardziej w skali międzynarodowej, stanowią usiłowania, by kształcenie podporządkować zasadzie *edukacji ustawicznej*. W związku z tym kształcenia nie ogranicza się, jak kiedyś, do takich czy innych szczebli, ponieważ proces ten — trwając przez całe życie — nie mieści się w jakichkolwiek sztucznych granicach. Dzieje się tak zwłaszcza teraz, kiedy mądrość ojców, że uciekniemy się do obrazowego powiedzenia Bogdana Suchodolskiego, nie wystarcza już na ogół ich synom. Stąd też

współczesna szkoła musi zapewnić swoim absolwentom nie tylko określony zasób wiedzy, lecz również umiejętność samodzielnego jej zdobywania w toku własnej aktywności poznawczej, organizowanej systematycznie, planowo i efektywnie.

Pedagogiczną konsekwencją tej z kolei tendencji jest nieodzowność wdrożenia wychowanków do takiego właśnie uczenia się, w tym do myślenia i działania samodzielnego i alternatywnego, słowem — do uczenia się *bez ograniczeń*, jak głosi tytuł jednego z raportów Klubu Rzymskiego.

16. Trzecią tendencją edukacyjną, zasługującą na uwagę w kontekście kształcenia nauczycieli, jest traktowanie uczenia się organizowanego w szkole i przez szkołę nie tyle jako formy jedynej, a nawet dominującej — z czym w dotychczasowej praktyce edukacyjnej można się było spotkać naczęściej — co raczej jako formy wymagającej uzupełnienia np. przez *uczenie się równoległe*. W dobie dynamicznego rozwoju elektronicznych środków przekazu i komputerów jest to postulat uzasadniony. Jego spełnienie wymaga jednak uprzedniej zmiany dotychczasowej funkcji szkoły. Instytucja ta bowiem utraciłaby wówczas (co zresztą i tak już ma miejsce) monopol na przekazywanie uczniom wiedzy i musiałaby — nie wyzbywając się, oczywiście, swoich zadań informacyjno-transmisyjnych — w coraz większym stopniu koordynować wiedzę zdobywaną przez dzieci i młodzież z różnych źródeł oraz „przetwarzać” ją w zamierzony sposób. Miałoby to, rzecz zrozumiała, istotne znaczenie dla programowej przebudowy kształcenia nauczycieli.

17. Czwartą tendencją, tym razem mniej uniwersalną i równocześnie związaną z naszymi realiami politycznymi lat dziewięćdziesiątych, jest konieczność zharmonizowania doktryny kształcenia nauczycieli z potrzebami społeczeństwa *pluralistycznego*. Wprawdzie szkoła nie była i nie jest wolna od określonych wpływów ideologicznych i politycznych, niemniej byłoby błędem, gdyby w jej pracy dominowały nastawienia monistyczne oraz inklinacje do narzucania uczniom jakiegoś jednego kierunku myśli społecznej, politycznej czy filozoficznej. I ta tendencja rzutuje na cele, treści i metody kształcenia nauczycieli.

18. Z tego, co wyżej powiedziano wynika, że potrzebujemy nie tyle i nie tylko *więcej* co raczej *innych* (w sensie kwalifikacji) nauczycieli, lepiej przygotowanych do pracy w zmienionych okolicznościach społeczno-gospodarczych i politycznych, nauczycieli wrażliwych na fakt, że dzisiejsi uczniowie różnią się pod wieloma względami od swoich rówieśników sprzed kilkunastu lat (obecnie dzieciństwo jest bardziej niż dawniej „telewizyjne”, „samotnicze”, pozbawione ruchu itp.). Potrzebujemy także nie tylko więcej szkół, lecz przede wszystkim szkół innych, lepiej niż istniejące przygotowanych na przyjęcie XXI wieku, tak już przecież bliskiego.

Nie znaczy to, że obecnych nauczycieli należy zastąpić nowymi lub zdestabilizować ich zatrudnienie, do czego zmierzało ZChN-owskie kierownictwo MEN. Trzeba natomiast stworzyć warunki pozwalające im na przystosowanie się do nowych wymagań teleologicznych, treściowych i metodycznych, charakterystycznych dla demokratycznego społeczeństwa.

19. Jeśli zatem chcemy, aby szkoła stała się inna, a mianowicie — że odwołamy się

do postępowych haseł pedagogicznych — radosna, twórcza, „dla życia — przez życie”, aktywna itp., aby przekształciła się ze szkoły werbalnej i autorytarnej w szkołę „pracy” i „samodzielnej aktywności uczniów”, to aktywny i twórczy musi być przede wszystkim nauczyciel. Tak oto zbliżyliśmy się do głoszonej jeszcze przez Adolfa Diesterwega tezy, iż „Szkoła tyle jest warta, ile jest wart nauczyciel”. To zaś, ile jest wart zależy z kolei od tego, gdzie, przez kogo i jak jest edukowany, a ponadto od warunków pracy i płacy, jakie się mu zapewnia.

Czesław Kupisiewicz
Uniwersytet Warszawski

O NOWY KSZTAŁT PODRĘCZNIKA ANDRAGOGIKI

Od dłuższego czasu trwa dyskusja na temat koncepcji podręcznika andragogiki. Poszukuje się odpowiedzi na następujące pytania:

- Jaki powinien być kształt podręcznika z andragogiki?
- Jakie treści powinno się w nim eksponować i dlaczego?
- Jakie miejsce ma zajmować we współczesnym systemie edukacji dorosłych?

Dyskusje nad powyższymi pytaniami zapoczątkowane zostały w warszawskim środowisku akademickim pod kierunkiem prof. dr. Kazimierza Wojciechowskiego. Następnie zostały przeniesione na forum Sekcji Oświaty Dorosłych Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN. Po długotrwałych rozważaniach została wypracowana w 1986 r. koncepcja dwutomowej zbiorowej pracy pt. „Pedagogika dorosłych”. Koncepcja ta miała być realizowana przez nieżyjącego już dziś prof. Czesława Maziarza i prof. Tadeusza Wujka. W wyniku jednak dramatycznych wydarzeń losowych oraz innych istotnych sytuacji życiowych autorów tej pracy, nie zdołano w pełni zrealizować przyjętej koncepcji. W osłabionym zespole autorskim przygotowano do druku (w 1989 r.) jedynie jeden tom, w którym starano się uwzględnić dotychczasowy dorobek teoretyczny i badawczy andragogiki, a jednocześnie ukazać współczesne tendencje rozwojowe oświaty dorosłych, które niosą nowe wyzwania dla teoretycznych uogólnień. Przedstawiono w nim jedynie zagadnienia o znaczeniu podstawowym zarówno dla dalszych poszukiwań badawczych, jak i dla działalności praktycznej. Według autorów zadaniem tej pracy jest rozbudzenie zainteresowań intelektualnych, postawienie problemów i przekazanie wiedzy podstawowej, niezbędnej do działań na rzecz lepszego funkcjonowania systemu oświaty dorosłych oraz do pełniejszego zrozumienia rzeczywistości edukacyjnej ludzi dorosłych.

Książka ta została wydana z dużym opóźnieniem, mianowicie dopiero w 1992 r. Jej nakład (5 tys. egz.) został stosunkowo dość szybko wyczerpany, co świadczyło o zapotrzebowaniu czytelnicznym na tego typu podręcznik. Zespół autorski stanął więc przed problemem: czy wznowić jej drugie wydanie — zaktualizowane i uzupełnione, czy też dokonać próby opracowania nowego podręcznika dostosowanego do warunków transformacji ustrojowej w naszym kraju.

Wprowadzenie do pedagogiki dorosłych. Praca zbiorowa pod redakcją Tadeusza Wujka. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992.

W wyniku spotkania autorów podręcznika w lutym 1993 r. postanowiono uzupełnić skład zespołu autorskiego i przyjąć do realizacji opcję drugą — to jest opracowanie nowego podręcznika. Jednocześnie zwrócono się do prof. J. Kargula i prof. T. Wujka o przygotowanie odrębnych koncepcji, których myślą przewodnią byłoby ukazanie człowieka dorosłego na tle obszarów jego aktywności życiowej.

Przedłożone zespołowi opracowane koncepcje spełniały ten wymóg. Koncepcja prof. J. Kargula składa się z dwóch części i aneksu. Część pierwsza poświęcona jest istocie aktywności edukacyjnej dorosłych. Zawiera ona psychologiczne koncepcje rozwoju człowieka dorosłego, pojęcie dorosłości i dojrzałości jako kategorie andragogiki, funkcje rozwojowe edukacji dorosłych oraz systemy oświaty dorosłych w wybranych krajach.

Treścią części drugiej są obszary aktywności człowieka dorosłego jako stymulatory jego edukacji. Punktem wyjścia jest człowiek dorosły w rodzinie oraz edukacja do ról rodzicielskich (rodzica, współmałżonka, dorosłego członka rodziny, dziadka, babci). Następnym elementem jest rola edukacji w rozwoju człowieka dorosłego jako obywatela i procesy uczenia się ról obywatelskich (członka grupy samodzielnego samorządu lokalnego, partii, wspólnoty religijnej, parlamentarzysty i organu władzy).

Dwa ostatnie składniki koncepcji dotyczą: edukacji w rozwoju zawodowym człowieka dorosłego i relacji edukacja a czas wolny dorosłych. Problematyka zawodowa koncentruje się na takich zagadnieniach, jak: wizja rozwoju zawodowego człowieka motywem aktywności edukacyjnej, edukacja instrumentem walki z konkurencją, aspiracje-potrzeby osiągnięć jako przyczyna i skutek edukacji dorosłych oraz współczesne formy i metody edukacji zawodowej. W relacji edukacja a czas wolny wyeksponowane są następujące tematy: czas wolny czy czas dyspozycyjny, poznawanie siebie i własnych możliwości w organizacji czasu wolnego, możliwości rozwojowe różnych form wypoczynku, edukacja a aktywność artystyczna dorosłych, autoedukacja — realizowanie wzoru osobowego czy przygotowanie do rozwiązywania zadań życiowych. W aneksie przedstawiona jest andragogika jako dyscyplina naukowa.

Koncepcja prof. T. Wujka obejmuje cztery części. Mianowicie: część pierwsza dotyczy zagadnień podstawowych, druga — aktywności człowieka dorosłego w otaczającym świecie, trzecia — czynników wspomagających aktywność człowieka oraz czwarta — andragogiki porównawczej.

Tematyka części pierwszej ześrodkowana jest na takich zagadnieniach, jak: istota człowieka współczesnego, problemy życiowe człowieka dorosłego, cele edukacji dorosłych, edukacja dorosłych a egzystencja człowieka, fazy rozwojowe człowieka doros-

łego, dojrzałość psychiczna człowieka, wspomaganie rozwoju ludzi dorosłych oraz andragogika jako nauka o edukacji dorosłych (powstanie i nazwa, problemy badawcze, epistemologia a andragogika i jej związki interdyscyplinarne).

W części drugiej prezentowany jest człowiek dorosły w środowisku rodzinnym, w życiu zawodowym, społecznym, kulturalnym i w okresie swej starości. Ukazany jest m.in. na tle wartości związanych z życiem rodzinnym, współczesnych przeobrażeń instytucji rodziny, zmian w spójności więzi międzypokoleniowej, edukacji dorosłych wobec problemów życia rodzinnego, kształcenia i doskonalenia zawodowego w gospodarce wolnorynkowej, roli oświaty dorosłych w zwalczaniu bezrobocia, edukacji wobec ról społecznych i przygotowania do życia w pokoju. Ponadto przedstawiona jest również w tej części: aktywność kulturalna ludzi dorosłych, horyzonty edukacji kulturalnej, czas wolny jako wartość kulturotwórcza i wychowawcza, starzenie się i starość ze szczególnym uwzględnieniem wychowania do starości i warunków zachowania aktywności do późnych lat życia.

Treścią części trzeciej jest rola pracowników i działaczy oświaty dorosłych oraz instytucji społeczno-politycznych i oświatowo-kulturalnych jako czynników wspomagających aktywność człowieka dorosłego.

Czwarta część poświęcona jest andragogice porównawczej — systemom oświaty dorosłych w wybranych krajach oraz zasadom zachodnioeuropejskiej edukacji dorosłych. Mianowicie: wartości dowolnej, solidarności robotniczej i demokratycznej transformacji społecznej. Dyskusja nad wyżej wymienionymi koncepcjami odbyła się na początku grudnia 1993 r. Dyskutanci w pierwszej kolejności zwracali uwagę na to, co zostało pominięte w koncepcjach. Między innymi na takie zagadnienia, jak: samokształcenie na przełomie wieków (prof. S. Kaczor), kształcenie w szerszym ujęciu, komunikacja między ludźmi (prof. J. Skrzypczak), edukacja kobiet, problematyka więziennictwa (prof. O. Czerniawska), tradycje kształcenia dorosłych, dorobek andragogiki, subdyscypliny andragogiki (prof. T. Aleksander) itp. Zastanawiali się również nad tym: jaka jest współczesna orientacja życiowa człowieka dorosłego i jakie miejsce w tej orientacji zajmuje edukacja. Na tym tle ujawniły się nowe idee koncepcji podręcznika. Najpełniej ujawniły się one w wystąpieniu prof. T. Lewowickiego, który przedstawił możliwość ukazania aktywności człowieka dorosłego w kontekście problemów społecznych, sytuacji konfliktowych i jego osobistych problemów życiowych.

W konsekwencji zaprezentowanych różnych stanowisk postanowiono, że zespół wrocławski pod kierunkiem prof. J. Kargula będzie kontynuował pracę nad swoją dotychczasową koncepcją. Natomiast zespół warszawski (prof. prof. T. Lewowicki i T. Wujek) przygotowuje nowy projekt koncepcji podręcznika w konwencji ukazania współczesnego człowieka na tle jego problemów życiowych, sytuacji konfliktowych oraz komunikacji z innymi ludźmi. W tej nowej koncepcji mają być również uwzględnione elementy teorii zdarzeń życiowych, teorii kryzysów, psychoterapii i pracy specjalnej. Reasumując należy podkreślić, że wyłania się możliwość przygotowania nowego kształtu podręcznika andragogiki jako syntezy wiedzy o zachowaniu się człowieka dorosłego.

W spotkaniu dyskusyjnym wzięli udział: prof. T. Aleksander, prof. O. Czerniawska,

mgr F. Jarosz, prof. S. Kaczor, prof. J. Kargul, prof. T. Lewowicki, dr hab. M. Malewski, mgr R. Marciniak, dr J.F. Paduszek, prof. J. Skrzypczak, prof. J. Stochmiałek, dr S. Suchy, mgr J. Wiśniewski i prof. T. Wujek.

Tadeusz Wujek
Uniwersytet Warszawski

Kształcenie kursowe w formach szkolnych i pozaszkolnych

KSZTAŁCENIE USTAWICZNE NAUCZYCIELI

Tradycja kształcenia nauczycieli w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Radomiu sięga ponad 10 lat, bowiem w roku akademickim 1982/83 utworzono na tej Uczelni Fakultatywne Studium Pedagogiczne, którego zadaniem było przygotowanie, na zasadzie drugiego fakultetu, nauczycieli przedmiotów zawodowych:

- grupy mechanicznej,
- grupy ekonomicznej,
- grupy samochodowej,
- grupy chemii technicznej.

W tym celu został powołany Zakład Kształcenia Pedagogicznego, ostatecznie umiejscowiony na Wydziale Mechanicznym, a którego pierwszym kierownikiem został inicjator powołania Fakultatywnego Studium Pedagogicznego, dr Stanisław Ośko.

W roku akademickim 1991/92 powołano w ramach Wydziału Mechanicznego Instytut Kształcenia Pedagogicznego,

a już w rok później, tj. od 1 października 1992 roku rozpoczął funkcjonowanie Wydział Nauczycielski.

Na Wydziale Nauczycielskim Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Radomiu kształcą się nauczycieli:

techniki (kierunek — wychowanie techniczne ze specjalnościami informatyką lub plastyką). Są to studia magisterskie: pięcioletnie dla absolwentów szkół średnich — stacjonarne, trzyipółletnie dla absolwentów Studium Nauczycielskiego — zaoczne;

matematyki — studia stacjonarne, zawodowe o trzyletnim cyklu nauczania;

fizyki — studia stacjonarne, zawodowe o trzyletnim cyklu nauczania;

wychowania fizycznego — studia stacjonarne o trzyletnim cyklu nauczania;

przedmiotów zawodowych w ramach sześciomiesięcznego Fakultatywnego Studium Pedagogicznego.

W kształceniu ustawicznym nauczycieli kierujemy się zasadą, że „kto kształci, ten doskonali”. Stąd Wydział Nauczycielski, mimo krótkiego okresu istnienia, przygotowuje się starannie do realizacji tej zasady. Tworzone są programy nauczania dla różnego rodzaju form doskonalenia nauczycieli tych specjalności, w zakresie których realizowane jest kształcenie na studiach stacjonarnych i zaocznych.

Niezależnie od realizacji ww. zasady Wydział Nauczycielski WSI podejmuje się wielu zadań w zakresie doskonalenia nauczycieli czynnych zawodowo w ramach tak zwanego Regionalnego Ośrodka Kształcenia Nauczycieli. Już od 1 marca 1994 roku rozpocznie się doksztalcenie i doskonalenie nauczycieli w następujących formach:

- studia podyplomowe, doskonalące dla nauczycieli techniki posiadających tytuł magistra wychowania technicznego,
- studia podyplomowe, doksztalające dla nauczycieli informatyki, posiadających tytuł magistra techniki,
- studia podyplomowe, doksztalające dla nauczycieli techniki, nie posiadających odpowiedniego przygotowania

kierunkowego,

- kursy pedagogiczne dla nauczycieli:
 - przedmiotów zawodowych różnych grup branżowych,
 - informatyki,
 - matematyki,
 - fizyki,
 - wychowania fizycznego
- kursy specjalne w zakresie:
 - podstaw informatyki (obsługa komputera),
 - zastosowania mikrokomputera w nauczaniu poszczególnych przedmiotów (mikrokomputer jako środek dydaktyczny).

W miarę pojawiania się na rynku kształcenia, doksztalcenia i doskonalenia nauczycieli innych potrzeb, będą podejmowane nowe zadania, uzgodnione z lokalnymi władzami oświatowymi. Realizację kształcenia ustawicznego nauczycieli na Wydziale Nauczycielskim WSI traktujemy bowiem jako niezmiernie ważny element tworzenia tradycji tego Wydziału.

Franciszek Szlosek
Wyższa Szkoła Inżynierska
w Radomiu

ŚLĄSKA WYŻSZA SZKOŁA ZARZĄDZANIA W KATOWICACH

Zakład Doskonalenia Zawodowego w Katowicach jest najstarszą, bo istniejącą od 1926 roku i największą organizacją oświaty zawodowej. Działa na terenie województwa katowickiego, bielskiego

i częstochowskiego. Swoją ofertę szkoleniową dostosowuje do potrzeb zmieniających się warunków gospodarowania i oczekiwań społeczeństwa.

Dotychczas obok form pozaszkolnych

w działalności oświatowej Zakład prowadzi również działalność w formach szkolnych. Zasadnicza Szkoła Zawodowa ZDZ w Tychach kształci kadry o wysokich kwalifikacjach w zawodach technicznych, natomiast Policealne Studia Zawodowe w Katowicach, Wadowicach oraz Ustroniu kształcą kadry specjalistów w zakresie kierowania firmą, informatyków oraz na potrzeby turystyki.

Przeprowadzana aktualnie transformacja systemowa w kierunku gospodarki rynku, jak również restrukturyzacja gałęziowa, która w województwie katowickim posiadającym blisko cztery miliony mieszkańców i wyraźnie dominującą monokulturę przemysłową, stwarzało potrzebę powołania wyższej szkoły zawodowej o profilu zarządzania i ekonomii. Projekt był dodatkowo uzasadniony istniejącymi kontaktami z kadrą naukową wyższych uczelni województwa katowickiego i wolą współpracy w przypadku powołania uczelni.

Kierując się tymi przesłankami, posiadany doświadczeniem oraz dysponując odpowiednią bazą lokalową i sprzętową, Zakład Doskonalenia Zawodowego w Katowicach zwrócił się do Ministerstwa Edukacji Narodowej z wnioskiem o wyrażenie zgody na utworzenie wyższej szkoły zawodowej. Minister Edukacji Narodowej decyzją z dnia 30 kwietnia 1993 r. udzielił zezwolenia Zakładowi Doskonalenia Zawodowego w Katowicach — jako założycielowi na utworzenie uczelni niepaństwowej pn. **Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania w Katowicach**.

Ogólny kierunek działalności uczelni kształcącej w systemie wyższych studiów zawodowych to — Zarządzanie i marketing. Uczelnia została wpisana do rejestru uczelni niepaństwowych 28 maja 1993 r. Działalność swoją rozpoczęła

1 października 1993 r.

Na pierwszy rok studiów w wyniku konkursu świadectw przyjętych zostało 140 studentów na trzy specjalności prowadzone przez uczelnię:

- Organizacja i zarządzanie przedsiębiorstwem,
- Handel i kupiectwo,
- Informatyka ekonomiczna (systemy informatyczne zarządzania).

Absolwenci uczelni uzyskują dyplom ukończenia wyższych studiów zawodowych i tytuł licencjata, który upoważnia do kontynuowania nauki na studiach magisterskich.

Wykładowcami są pracownicy naukowo-dydaktyczni, wybitni specjaliści reprezentowanych dyscyplin naukowych. Aktualnie uczelnia zatrudnia pięciu profesorów, czterech doktorów habilitowanych, pięciu doktorów, dziewięciu magistrów. Uczelnia prowadzi studia dzienne i aktualnie przygotowuje się do rozpoczęcia zaocznej formy studiów.

Chcąc zapewnić pełną drożność absolwentom uczelni do podjęcia przez osoby zainteresowane studiów magisterskich i wyeliminowania do maksimum ewentualnych różnic programowych, do czasu określenia przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego minimum programowego, plan studiów przewiduje m.in. matematykę, informatykę oraz dwa obowiązkowe zachodnie języki obce.

Proponując ww. trzy specjalności wzięto pod uwagę w przypadku organizacji i zarządzania przygotowanie kadr do kierowania przedsiębiorstwem funkcjonującym w gospodarce rynkowej, powiązanej z gospodarką europejską. Opanowanie wiadomości i zdobycie umiejętności w czasie studiów między innymi z makroekonomii, finansów, bankowości, marketingu czy zagadnień prawa,

pozwole absolwentowi tej specjalności na rzeczywiste rozumienie zachodzących procesów gospodarczych, wzajemnych zależności oraz metod działania. Pozwoli uzyskać szerokie spojrzenie na całość zachodzących procesów i swoim działaniem wpływać na pożądany kierunek zmian. Zaplanowana koncepcja uruchomienia tej specjalności została zweryfikowana przez praktykę. Najwięcej studentów zostało przyjętych na tę specjalność.

Biorąc pod uwagę zaniechanie kształcenia kupców w przeszłości, istniejące duże potrzeby kadrowe oraz fakt, że Zakład Doskonalenia Zawodowego w Katowicach jest współzałożycielem Fundacji Kształcenia Kupieckiego „Mercurius”, która powstała w grudniu 1992 roku przy Zarządzie Głównym Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego w Warszawie, postanowiono utworzyć kolejną specjalność o nazwie: Handel i Kupiectwo. Aktualnie żadna uczelnia w województwie katowickim ani województwach sąsiednich w tej specjalności nie kształci, a życie dowiodło, że potrzeby i zainteresowanie jest znaczne. Absolwenci tej specjalności będą przygotowani do szeroko rozumianego zawodu kupca, organizowania i uruchamiania działalności firmy handlowej, przewidując równocześnie skutki prawne i ekonomiczne podejmowanych decyzji.

Kolejna specjalność występująca w uczelni to — informatyka ekonomiczna. Absolwenci tej specjalności będą posiadać wiedzę ekonomiczną niezbędną do rozumienia funkcjonowania gospodarki rynkowej oraz przedsiębiorstwa, a w szczególności do tworzenia efektywnych systemów informatycznych zarządzania. Należy podkreślić, że uczelnia posiada rozbudowaną sieć pracowni komputerowych, bogato wyposażonych w najnowocześniejsze komputery i sprzęt towarzyszący. Pozwoli to wyposażać studentów w wiedzę z zakresu obsługiwanie, projektowania oraz biegłego programowania w językach opanowanych w czasie studiów. Uczelnia dysponuje pracowniami autonomicznymi i sieciowymi. Posiada pracownię uniwersalną umożliwiającą pracę zarówno w systemie DOS, Windows, jak również w systemie Unix. Pracownie wyposażone są w komputery IBM-PC 486 oraz 486 SX.

Powstanie w województwie katowickim pierwszej prywatnej wyższej uczelni zawodowej, jaką jest Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania, pozwoli wzbogacić ofertę kształcenia zawodowego na poziomie wyższym dla młodzieży i osób dorosłych, podejmujących studia w trybie zaocznym.

Tadeusz Pałys
Związek Doskonalenia
Zawodowego w Katowicach

DOKSZTAŁCANIE KIEROWCÓW WYZNACZONYCH DO PRZEWOZU MATERIAŁÓW NIEBEZPIECZNYCH

Po ratyfikacji przez Polskę w 1975 r. Umowy Europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie w dniu 30 września 1957 r. (tekst tych przepisów został ogłoszony w załączniku do Dziennika Ustaw z 1959 r. Nr 35, poz. 189) oraz na podstawie ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 1983 r. Nr 6, poz. 35) Minister Komunikacji wydał zarządzenie z dnia 30 grudnia 1983 r. w sprawie szczegółowych warunków kursowego szkolenia kandydatów na kierowców i kierowców oraz programów nauczania, wprowadzając obowiązek dokształcania kierowców wyznaczonych do przewozu materiałów niebezpiecznych (Rozdział 3, §§ 14 do 23).

W 1984 roku wytypowane ośrodki kształcenia zawodowego (OKZ) zakładów doskonalenia zawodowego (ZDZ) rozpoczęły organizację i prowadzenie kursów dokształcających kierowców wyznaczonych do przewozu materiałów niebezpiecznych.

Kierowca wyznaczony do przewozu materiałów niebezpiecznych określonej klasy (od 1 do 9) — poza prawem jazdy wymaganej kategorii — musi posiadać zaświadczenie z odbytego przeszkolenia zakończonego egzaminem. Zaświadczenie takie wystawiają ośrodki kształcenia zawodowego ZDZ, które są upoważnione do prowadzenia tego rodzaju kursów.

Nadzór nad dokształcaniem kierowców wyznaczonych do przewozu mate-

riałów niebezpiecznych z upoważnienia wojewody sprawuje wyznaczony pracownik wydziału komunikacji (lub wydziału, w którym znajduje się ta tematyka) urzędu wojewódzkiego.

Ukończenie z wynikiem pozytywnym podstawowego — trzydziestogodzinnego kursu upoważnia kierowcę do przewozu materiałów niebezpiecznych najczęściej w trzech klasach (np. 2, 4, 6). Na kurs o skróconym programie są przyjmowani kierowcy, którzy chcą przedłużyć termin ważności posiadanego zaświadczenia lub mają ważne zaświadczenie nie dłużej niż dwa lata i chcą rozszerzyć jego uprawnienie na przewóz materiałów innej, dodatkowej klasy.

Od początku (tj. od 1984 roku) do końca czerwca 1993 r. w ZDZ przeszkolono ponad 150 tys. kierowców. Dokształcanie kierowców prowadzone jest w 76 ośrodkach. Zajęcia na kursach prowadzą wykładowcy z wyższym wykształceniem, którzy do 1991 r. ukończyli specjalistyczne seminarium zorganizowane przez Zarząd Główny Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego przy współudziale Departamentu Transportu Samochodowego Ministerstwa Transportu i Gospodarki Morskiej.

W 61 numerze Dziennika Ustaw z 10 maja 1993 r. opublikowano oświadczenie rządowe z 2 maja 1993 r. o wejściu w życie załączników A i B do Umowy Europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) sporządzonej w Ge-

newie w dniu 30 września 1957 r.

W celu przygotowania wykładowców, zapoznania ich z bardzo licznymi zmianami w załącznikach do umowy ADR w miesiącach listopadzie i grudniu 1993 r. zostały przeprowadzone seminaria dla:
— kandydatów na wykładowców
— wykładowców.

W seminariach uczestniczyło 206 osób, które po złożeniu egzaminu uzyskały uprawnienia do prowadzenia zajęć na wymienionych kursach. Seminaria zostały zorganizowane przy współudziale Departamentu Transportu Samochodowego Ministerstwa Transportu i Gospodarki Morskiej.

Wszystkie ośrodki, w których organizowane są kursy wyposażone są w odpowiednie pomoce dydaktyczne wymagane programem nauczania. Zakład Doskonalenia Zawodowego w Warszawie nawiązał kontakt z instytucją w RFN organizującą ten rodzaj szkolenia i czyni starania o zakup wraz z prawem do odsprzedania wszystkim ZDZ — 7 wi-

deokaset o tematyce związanej z transportem materiałów niebezpiecznych.

Oprócz dokształcania kierowców przewożących materiały niebezpieczne ZDZ szkółą również osoby zatrudnione przy magazynowaniu i transportowaniu materiałów niebezpiecznych (konwojenci, magazynierzy, ładowacze, spedytorzy, piloci, kierowcy transportu).

Na zakończenie pragnę podkreślić, iż ZDZ są dobrze przygotowane tak pod względem kadrowym, jak i bazy dydaktycznej do organizacji dokształcania osób zatrudnionych przy transporcie i magazynowaniu materiałów niebezpiecznych. Na podkreślenie zasługuje również b. dobra współpraca z Departamentem Transportu Samochodowego Ministerstwa Transportu i Gospodarki Morskiej oraz ZDZ z Wydziałami Komunikacji Urzędów Wojewódzkich.

Władysław Krzywoń
Związek Zakładów
Doskonalenia Zawodowego

KURSY PROWADZONE PRZEZ STOŁECZNY UNIwersYTET PowszeCHNY TWP

W latach 1989—1993 Towarzystwo Wiedzy Powszechnej prowadziło działalność w warunkach nadzwyczaj trudnych. Warunki te zagrażały i nadal zagrażają istnieniu Towarzystwa Wiedzy Powszechnej. Recesja i kryzys życia politycznego i społeczno-gospodarczego w Polsce objęły oświatę dorosłych, w tym i TWP. Nastąpił regres aktywności oświatowej

o wymiarze nie tylko ilościowym, ale także jakościowym. Wyraża się to przede wszystkim w spadku działalności wszechnicowej, prowadzonej między innymi także w ramach Stołecznego Uniwersytetu Powszechnego.

Podjęmowane przez Oddział Stołeczny TWP próby rozbudzania zapotrzebowania na wiedzę w niektórych środowiskach

przyniosły pewne efekty, ale są nadal niewspółmierne do możliwości i zadań, które winno spełniać Towarzystwo Wiedzy Powszechnej.

Postępujące ubożenie ludności, rosnące bezrobocie nie tworzą obecnie warunków dla rozwoju Stołecznego Uniwersytetu Powszechnego. Pozbawienie TWP jakiegokolwiek wsparcia finansowego ze strony państwa, brak własnej bazy lokalowej, rosnące koszty utrzymania Oddziału oraz bardzo silna w warunkach Warszawy konkurencja na rynku oświatowym, a także brak sponsorów dla działalności oświatowej są to podstawowe obecnie czynniki ograniczające pracę SUP.

Odnotować należy, że zmienił się również charakter zapotrzebowania na usługi oświatowe. Większym obecnie zapotrzebowaniem społecznym cieszy się działalność kursowa, zwłaszcza kursy przygotowujące do szybkiego osiągnięcia konkretnego celu, np. zdanie matury, egzaminu wstępnego na wyższe uczelnie, znalezienie dobrze płatnej pracy.

W Warszawie nastąpiło przesunięcie zainteresowania społecznego ze sfery intelektualno-kulturowej na sferę wiedzy praktycznej, gwarantującej szybkie osiągnięcie sukcesu. Wyraża się to między innymi wzrostem zainteresowania różnymi rodzajami kursów prowadzonych przez Stołeczny Uniwersytet Powszechny (np. kursy języków obcych, komputerowe, maszynopisania itp.). Obecnie Stołeczny Uniwersytet Powszechny pracuje w ramach III Wydziałów:

- Wydział Kursów Utrwalania Wiedzy,
- Wydział Wiedzy Informatycznej,
- Wydział Wiedzy Wszechnicowej.

W ramach Wydziału Kursów Utrwalania Wiedzy prowadzone są kursy przygo-

towujące młodzież do egzaminów maturalnych i egzaminów wstępnych na wyższe uczelnie z następujących przedmiotów: języka polskiego, historii, matematyki, biologii, geografii, chemii, podstaw nauki o społeczeństwie, historii sztuki oraz języków obcych: angielskiego, niemieckiego, francuskiego i rosyjskiego.

W ramach Wydziału Wiedzy Wszechnicowej prowadzona była „Wszechnica Wiedzy Historyczno-Literackiej”, organizowane były okolicznościowe spotkania tematyczne, np. wykład „Problematyka żydowska w literaturze polskiej XX wieku” — wykład zorganizowano z okazji 50 rocznicy holokaustu. Drugi wykład zorganizowano dla kandydatów na studia politologiczne (prawo, dziennikarstwo itp.), na temat „Konstytucji Małej i Dużej oraz Karty Praw i Obowiązków Człowieka”.

Jednak należy obiektywnie stwierdzić, że w latach 1989—1993, pomimo podejmowanych prób zorganizowania zajęć w ramach Wydziału Wiedzy Wszechnicowej nie osiągnięto oczekiwanych efektów, między innymi z braku sponsorów tej działalności.

Należy żywić nadzieję, że w miarę stabilizacji życia społecznego w naszym kraju będzie wzrastać zapotrzebowanie na oświatę, co pozwoli rozbudować Wydział Wiedzy Wszechnicowej w SUP.

W ramach Wydziału Wiedzy Informatycznej organizuje się kursy komputerowe dla grup początkujących i zaawansowanych. Grupy te początkowo pracowały na komputerach typu „Amstrad”. Po trzech latach zaistniała konieczność wymiany tego sprzętu na bardziej nowoczesny. Zakupiono komputery typu IBM.

Wymiana sprzętu nie spowodowała znaczącego zwiększenia się liczby kur-

sów. W warunkach Warszawy w zakresie kursów komputerowych istnieje bardzo duża konkurencja i nasycenie sprzętem komputerowym. Dziś prawie w każdej szkole znajdują się komputery i młodzież na miejscu bezpłatnie uczy się pracować na tym sprzęcie.

Pomimo tych obiektywnych trudności Stołeczny Uniwersytet Powszechny jest nadal jedną z liczących się placówek oświatowych Towarzystwa Wiedzy Powszechnej.

Nadal tradycyjnie zajęcia odbywają się w centrum Warszawy, co ma duże znaczenie, bowiem na zajęcia te dojeżdżają pociągami słuchacze z różnych miejscowości podwarszawskich, a nawet z sąsiednich województw.

Poniższy zapis odzwiecznia ilość grup i słuchaczy w SUP w latach 1989—1993 (do końca grudnia 1993 r.).

Rok oświatowy	Liczba grup	Liczba słuchaczy
1989/90	37	2113
1990/91	43	1435
1991/92	31	1327
1992/93	43	1680
1993/94	31*	680*
Łącznie	185	7235

* Do grudnia 1993 r.

Jak widać z przytoczonych danych zainteresowanie kursami, organizowanymi w ramach Stołecznego Uniwersytetu Po-

wiecznego TWP jest nadal poważne. Dzieje się to również dlatego, że w placówce tej zatrudniani są bardzo dobrzy wykładowcy. Kadra SUP składa się z wykładowców wyższych uczelni warszawskich i instytutów naukowych. Obecnie w SUP pracuje 17 wykładowców, w tym 3 osoby z tytułem profesora, 6 osób z tytułem doktora i 8 osób z tytułem magistra.

Słuchacze korzystają z materiałów pomocniczych i testów opracowanych między innymi przez wykładowców takich przedmiotów, jak: matematyka, chemia, język polski, język angielski, niemiecki i rosyjski.

Dla zapewnienia właściwego poziomu zajęć wykłady są systematycznie hospitowane przez Wojewódzki Zespół Konsultantów (WZK) powołany przez Zarząd Stołeczny TWP.

W konsekwencji systematycznie podejmowanych działań przez Zarząd Stołeczny TWP dla utrzymania działalności i tradycji SUP, placówka ta istnieje i nadal pracuje, choć w zmienionych i trudnych warunkach. Uważa się, że może ona nadal pełnić wiodącą funkcję w rozwoju oświaty dorosłych w Warszawie i województwie stołecznym.

Barbara Jagiello
Towarzystwo Wiedzy
Powszechnej

Edukacja dorosłych a rynek pracy

EDUKACJA DOROSŁYCH JAKO CZYNNIK PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU

Jesteśmy świadkami zmiany funkcji i zwiększenia znaczenia oświaty dorosłych w Polsce.

Zmiany te są spowodowane:

- transformacją gospodarki,
- recesją,
- restrukturyzacją gospodarki,
- ogólnym postępowaniem cywilizacyjnym.

Edukacja dorosłych stanęła wobec wielu nowych zadań i wyzwań. Po pierwsze musi rozwinąć swoje funkcje służebne i współtwórcze wobec gospodarki, a więc pomoc w dostosowaniu kwalifikacji pracowników do nowych wymagań oraz w kreowaniu nowych miejsc pracy. Po drugie przyjść z pomocą bezrobotnym w rekwalifikacji i przez to umożliwić im zdobycie pracy. Po trzecie oświata dorosłych musi nadal spełniać swe funkcje autoteliczne, mając na uwadze rozwój osobowości, uczenie szukania źródeł wiedzy, kształtowanie twórczych postaw, rozbudzanie zainteresowań naukowo-technicznych, kulturowych oraz przygotowanie do kształcenia ustawicznego.

Po czwarte musi pomagać w rozwiązywaniu problemów życiowych bezrobotnym:

* Bezpośrednio przez nauczanie poszu-

kiwania pracy, prezentowanie swoich wartości intelektualnych i zawodowych wobec pracodawców, pobudzanie mobilności zawodowej oraz ukazywanie dróg i sposobów rozwiązywania problemów psychologicznych, aby uchronić bezrobotnych przed patologią, jaką niesie długotrwałe bezrobocie. Bezrobocie osłabia osobowość człowieka, wiedzę i kwalifikacje, poczucie własnej wartości.

- * Pośrednio poprzez przygotowanie do pracy z bezrobotnymi pośredników pracy i doradców zawodowych, którzy potrafiliby podpowiedzieć możliwości wyjścia bezrobotnym z krytycznej sytuacji i pomóc im w podjęciu decyzji w sprawie zmiany pracy, zmiany zawodu itp.

Szczególnie ważną rolę ma do odegrania edukacja dorosłych w przygotowaniu organizatorów i wykładowców kursów zawodowych dla bezrobotnych. Od rzetelności i jakości ich pracy zależeć będzie pozycja bezrobotnego na rynku pracy. Dotyczy to zarówno doboru treści kształcenia, jak i form i metod nauczania.

Obecnie struktura kwalifikacyjna pracowników przedstawia się następująco: Mamy cztery wielkie grupy pracowników.

- * Pierwszą stanowią pracownicy, których wiedza i kwalifikacje równają się wymaganiom stanowisk pracy.
- * Drugą grupę tworzą pracownicy, których wiedza i kwalifikacje są większe aniżeli wymagania stanowisk pracy.
- * Do trzeciej grupy zaliczamy pracowników, których wiedza i kwalifikacje są mniejsze aniżeli wymagania stanowisk pracy. Są oni zagrożeni zwolnieniami i dlatego im trzeba przyjść z pomocą w uzyskaniu niezbędnej wiedzy i kwalifikacji.
- * Do czwartej grupy należą pracownicy, których wiedza i kwalifikacje nie mają odniesienia, ponieważ nie ma dla nich stanowisk pracy.

Z punktu widzenia idei kształcenia ustawicznego doksztalać i doskonalić należy wszystkie grupy pracownicze, nawet te grupy, których wiedza i kwalifikacje przewyższają wymagania stanowisk pracy. Pracownicy ci mogą stać się racjonalizatorami, organizatorami nowych sposobów pracy, wprowadzać nowe technologie, nowe wzory organizacji pracy, kreować nowe stanowiska pracy itp.

Jednakże problemem najważniejszym w obecnej sytuacji stają się bezrobotni. Problem ten można ująć graficznie w trójkącie. Pierwszy bok trójkąta stanowią ludzie zwolnieni z pracy, drugi bok potrzeby gospodarcze i wynikające z nich kierunki kształcenia bezrobotnych. Trzeci bok stanowiący podstawę tworzą środki finansowe. Analiza tych trzech boków oraz pełna diagnoza może stanowić przesłankę trafnych decyzji. Sprawa nie jest

prosta. Musimy się uczyć badania potrzeb gospodarczych, a więc nowych wymagań kwalifikacyjnych, nowych treści pracy po to, aby móc stworzyć nowoczesne programy edukacyjne.

Trudności pogłębia fakt, że na styku szkoła zawodowa — rynek pracy występuje iskrzenie.

Szkoła kształci niezgodnie z potrzebami. Reforma szkolnictwa zawodowego opóźnia się. Godne zauważenia są inicjatywy oddolne dotyczące szkolnictwa ekonomicznego, handlowego, gastronomicznego. Wydaje się, że jest to przykład, jaką drogą iść, aby zmodernizować szkołę polską. Coraz powszechniejszy staje się pogląd, że reformy edukacji zawodowej nie da się przeprowadzić centralnie przy pomocy aktu prawnego. Reforma bowiem jest procesem, w którym powinni aktywnie uczestniczyć wszyscy zainteresowani, a więc nauczyciele, pracodawcy, rodzice, uczniowie. Proces ten będzie przebiegał, jak się sądzi, przy aktywnym wykorzystaniu inwencji i wsparcia środowisk lokalnych²⁾. Na efekty tych działań trzeba będzie jednak poczekać.

Dlatego też Urząd Pracy wprowadza instytucję „kuponów szkoleniowych”. Bezrobotnym absolwentom szkół będą wydawane „kupony” o określonej wartości, na podstawie których będą mogli wybrać sobie instytucję szkoleniową. Instytucja ta otrzymywałaby zwrot kosztów szkolenia.

Równie trudny problem stanowią pracownicy, w tym młodzi, którzy utracili pracę. Ich powtórne zatrudnienie łączy się najczęściej ze zmianą miejsca pracy i kwalifikacji. Chętnych do pomocy tym ludziom jest dużo. Mamy obecnie ponad 2000 organizatorów edukacji dorosłych, nie licząc placówek podległych MEN.

Nie wszyscy jednak mają ku temu odpowiednie warunki i są przygotowani pod względem programowym, organizacyjnym, kadrowym i dydaktycznym.

Trudności związane z dopasowaniem kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy pogłębia stosunek zakładów pracy do edukacji.

Zakłady pracy nie są zainteresowane wydatkowaniem pieniędzy na szkolenie, w sytuacji kiedy rynek pracy pełen jest specjalistów. Dotyczy to zwłaszcza małych zakładów pracy. Brak zainteresowania zakładów pracy kształceniem pracowników wpływa niekorzystnie na rozwój kształcenia ustawicznego.

Kształcenie ustawiczne pracowników może przeciwdziałać powstawaniu bezrobocia i łagodzić jego skutki — pod warunkiem, że będzie ono modułowe³⁾. Zakłada się, że system edukacji dorosłych dzięki modułom będzie charakteryzował się elastycznością programową i organizacyjną, możliwością w zależności od potrzeb włączenia się i wyłączenia z procesu kształcenia się. Będzie to możliwe dzięki podziałowi programu na moduły. System ten jako otwarty na potrzeby edukacyjne zarówno pracowników, jak i bezrobotnych będzie wspierany przez państwo i pracodawców.

Typowe szkolenia bezrobotnych są obligatoryjnie finansowane przez państwo. Z uwagi na nieduże możliwości finansowania szkolenia dorosłych przez budżet, oczekuje się na stworzenie podstaw prawnych dla ekonomicznego motywowania pracodawców do finansowania szkolenia pracowników, głównie zagrożonych bezrobociem.

Wydaje się, że w grę może wchodzić odpis (do 2%) od podatku VAT, odpis części kosztów wydatkowanych na szko-

lenie od podstawy opodatkowania lub określony procent (np. 1%) od funduszu płac. Zakłada się też zwiększenie udziału środków finansowych pochodzących od słuchaczy szkół i kursów. Przy czym odpłatność ta powinna być tym większa im wyższy wchodzi w grę stopień kształcenia. Na podkreślenie zasługuje to, że restrukturyzowane zakłady pracy, które zatrudniają instruktorów do przekwalifikowania pracowników mogą liczyć na zwrot 50% kosztów. Od 1 kwietnia 1994 r. koszty przekwalifikowania pracownika nie będą wliczone do dochodów danej osoby i nie będą podlegały opodatkowaniu.

Podejmowane przedsięwzięcia, plany, propozycje, założenie organizacyjno-programowe mogą przynieść widoczne efekty dopiero za parę lat. Dlatego warto, by w strategii rozwiązania interesującego nas problemu wyodrębnić działania i przedsięwzięcia, których wyniki na rynku pracy będą widoczne dopiero za parę lat oraz takie, które spowodują natychmiastowe rezultaty.

Do tych pierwszych należą przede wszystkim działania resortu edukacji narodowej łączące się z reformą szkolnictwa dla młodzieży, a więc:

- ograniczenie sieci szkół zasadniczych oraz rozbudowa szkół średnich ogólnokształcących, technicznych i zawodowych,
- ograniczenie w programach nauczania wiedzy encyklopedycznej na rzecz kształcenia funkcjonalnego z przewagą wiedzy o charakterze instrumentalnym,
- rezygnacja z kształcenia w wąskich zawodach i specjalnościach i uruchamianie kształcenia szerokoprofilowego,

- racjonalizacja decyzji o wyborze zawodu przez stworzenie systemu orientacji i poradnictwa zawodowego oraz opóźnienie decyzji o wyborze zawodu,
- przystosowanie programów nauczania w szkołach wyższych do standardów międzynarodowych koniecznych w otwartej gospodarce rynkowej,
- rozwój wyższych szkół zawodowych, zwłaszcza w zawodach ekonomicznych i technicznych.

Również niebagatelne znaczenie mieć będzie decentralizacja w zarządzaniu szkolnictwem oraz rozwój szkolnictwa niepublicznego.

Do drugich, a więc tych, które mogą mieć wpływ „od zaraz” na rozwiązywanie problemów edukacyjnych i zatrudnieniowych można zaliczyć działania nie tylko resortu edukacji narodowej, ale także pozostałych resortów, w tym w szczególności Ministra Pracy i Polityki Socjalnej oraz systemu urzędów pracy, a także organizacji społecznych, spółdzielczych stowarzyszeń oraz pozostałych osób prawnych i fizycznych będących współtwórcami i realizatorami edukacji dorosłych. Toteż należy oczekiwać ze strony wszystkich podmiotów edukacji dorosłych intensywnych działań na rzecz stwarzania dogodnych warunków i możliwości kształcenia się pracowników i bezrobotnych.

Pewne nadzieje będzie można wiązać z zakładanym przez MEN rozwojem centrów kształcenia ustawicznego, pod warunkiem, że rozwiną one w szerokim zakresie formy pozaszkolne i wyjdą na przeciw oczekiwaniom i potrzebom gospodarki. Również należy się spodziewać, że powstałe z inicjatywy Departamentu Kształcenia Ustawicznego Ogólnopolskie Centrum Edukacji Niestacjonarnej

spowoduje ożywienie na rynku edukacyjnym. Szczególnie cenna może być działalność instruktażowo-metodyczna i wydawnicza Centrum.

Na poparcie zasługuje zwłaszcza wydawanie przez Centrum w układzie modułowym pakietów edukacyjnych, które ułatwią dorosłym samodzielne zdobywanie wiedzy, a także kwalifikacji w niektórych zawodach.

Dobrze promuje Centrum wydany ostatnio pakiet pod tytułem „Obsługa komputera i zastosowanie w zarządzaniu i biznesie”. Na pakiet ten składają się dwie kasy Video, dwie dyskietki i książka. Na podkreślenie zasługuje podpisanie porozumienia między Ministerstwem Edukacji Narodowej i Ministerstwem Pracy i Polityki Socjalnej o współpracy w zakresie oświaty i zapobiegania bezrobociu wśród młodzieży i osób dorosłych. Porozumienie to powinno przyczynić się do sprawniejszego wiązania kształcenia i szkolenia kadr z potrzebami rynku pracy. Zakres współpracy obu resortów obejmuje m.in.:

- rozwijanie edukacji ustawicznej osób zagrożonych bezrobociem i bezrobotnych,
- działania zmierzające do ograniczenia bezrobocia absolwentów szkół,
- tworzenie systemu orientacji i poradnictwa zawodowego.

Na oddzielne potraktowanie zasługują regulacje prawne odnoszące się do oświaty dorosłych i szkolenia bezrobotnych. Generalnie można powiedzieć, że nie wszystkie problemy edukacji dorosłych zostały rozwiązane ustawą z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty. Środowisko andragogów wnioskuje wydanie odrębnej ustawy o edukacji dorosłych, bowiem nie wszystkie sprawy (zwłaszcza do-

tyczące pracowników) można będzie uregulować aktami niższej rangi. Wprawdzie podstawowe zadania państwa w dziedzinie przeciwdziałania bezrobociu i łagodzenia jego skutków określa ustawa z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu, ale zdaniem urzędów pracy i bezrobotnych wymaga ona nowelizacji.

Reasumując — wykonanie zadań stojących przed oświatą dorosłych w kontekście problemów bezrobocia wymaga przyjęcia następującej strategii działania:

- * określenie potrzeb w zakresie kwalifikacji zawodowych w skali globalnej i lokalnej z uwzględnieniem rynku pracy i trendów rozwojowych gospodarki,
- * tworzenie systemu edukacji zawodowej w harmonii z nowymi treściami pracy zawodowej i kierunkami rozwoju przemysłu, usług i handlu oraz innych działów gospodarki narodowej,
- * włączenia do systemu edukacji nowych partnerów — urzędów pracy, pracodawców, banków, izb handlowych i rzemieślniczych, spółek, fundacji oraz organizacji i stowarzyszeń lokalnych,
- * rozwiązywania problemów edukacyjnych pracowników i bezrobotnych na szczeblu lokalnym przy wsparciu władz centralnych.

W doktrynie edukacji tworzonej na użytek urzędów pracy widoczne są trzy grupy zadań.

Pierwsza obejmuje zadania wobec bezrobotnych, druga wobec pracodawców, trzecia wobec kadry urzędów pracy zajmującej się edukacją i poradnictwem zawodowym.

Zadania z pierwszej grupy łączą się z kierowaniem bezrobotnych na szkolenie — w grę wchodzi wybór kierunków,

treści i organizatora kształcenia.

Realizacja zadań drugiej grupy polega w zasadzie na ścisłych kontaktach z pracodawcami w celu usprawnienia pośrednictwa pracy i przekonania ich o potrzebie współdziałania w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych pracowników zagrożonych bezrobociem i bezrobotnych.

Trzecia grupa zadań odnosi się do kształcenia, doksztalcania i doskonalenia pośredników pracy, organizatorów szkolenia bezrobotnych oraz doradców zawodowych.

Analiza rynku pracy i rynku edukacji pozwala na wyprowadzenie następujących wniosków:

- Istnieje konieczność wspomagania rozwoju gospodarczego edukacją dorosłych. Powinna ona być otwarta na otoczenie i reagować na potrzeby gospodarki i ludzi.
- Nie należy spodziewać się w najbliższej przyszłości przyrostu miejsc pracy, stąd konieczność rekwalfikacji pracowników związana z przesunięciem między sektorami gospodarki, wspieranych finansowo i organizacyjnie przez państwo, pracodawców i samorząd terytorialny.
- Przed nami zbudowanie normalnych relacji pomiędzy rynkiem pracy a edukacją zawodową, szkolną, a w okresie przejściowym — transformacji wprężenia systemu edukacji pozaszkolnej do rozwiązywania doraźnie aktualnych problemów wynikających z nowych potrzeb gospodarki.
- Potrzebny jest bilans kwalifikacji zawodów i specjalności oraz treści kształcenia zawodowego głównie na szczeblu lokalnym. Ważne jest określenie tych, które powinny wyjść z rynku

pracy i programów nauczania oraz tych, które powinny wejść na rynek pracy i do placówek edukacyjnych.

- Nie ma rozwiązań idealnych. Nie da się przenieść systemu edukacji z zagranicy. Musimy ten system stworzyć sami włączając na zasadzie partnerstwa do jego budowy wszystkich zainteresowanych i kładąc akcent na rozwiązanie lokalne. W tym dziele powinniśmy wykorzystać pomoc ekspertów zagranicznych oraz doświadczenia krajów bardziej rozwiniętych.

Literatura

1. Program przeciwdziałania bezrobociu i łagodzenie jego negatywnych skutków. Rynek pracy 1993 nr 6.
2. Bednarczyk H.: „Kształcenie i doskonalenie zawodowe a lokalny rynek pracy”. Radom 1992 MCNEMT.
3. Kwiatkowski S.M.: „Moduły kwalifikacyjne w procesie doksztalcenia i doskonalenia zawodowego” Rynek Pracy. 1993 nr 6.
4. „Kredyty, kupony szkoleniowe i ulgi inwestycyjne”. „Życie Warszawy” 18—19 września 1993 r.

Stanisław Suchy
Urząd Pracy

NAUKOWO-METODYCZNE WSPOMAGANIE PRZEKwalifikowania I DOSKONALENIA BEZROBOTNYCH

Wprowadzenie

Bezrobocie jest skutkiem stanu gospodarki państwa, złej koniunktury wewnętrznej i zewnętrznej. W gospodarce rynkowej jest to jednak element trwały, zmienia się tylko skala, struktura i stopień społecznej dolegliwości. Transformacja systemu politycznego i ekonomicznego uciążliwości te jeszcze bardziej pogłębia, wymusza jednak konieczność nowego spojrzenia na problem przygotowania ludzi do życia zawodowego oraz przewartościowania celów i treści kształcenia oświaty dorosłych. Często pojawia się opinia, że poważny udział w skali bezrobocia ma zła struktura i jakość przygotowania zawodowego. Nie podzielam takich opinii. Nawet „idealny” absolwent, a tym bardziej w masowej skali nie znajdzie pracy, gdyż propozycji, ofert jest zdecydowanie bardzo mało. Szansę wy-

grania konkurencji na rynku pracy mają więc tylko nieliczni absolwenci, najbardziej przedsiębiorczy, którzy oprócz fizycznych cech (np. zdrowie), kwalifikacji, posiadają dodatkowe, poszukiwane umiejętności, np. pracy na różnych stanowiskach, obsługi komputera, posługiwania się językami obcymi, prowadzenia samochodu itp. Do takiej konkurencji na rynku pracy absolwenci, a tym bardziej bezrobotni z dużym stażem pracy nie są przygotowani. Stąd szczególne znaczenie możliwości doksztalcenia, doskonalenia, przekwalifikowania bezrobotnych w programach zwalczania, przeciwdziałania bezrobociu, ale również w zmniejszaniu jego ujemnych skutków. Myślę, że te oczywiste prawdy znajdują zrozumienie w urzędach pracy, nie są one jednak zrozumiałe i zaakceptowane często przez samych bezrobotnych, decydentów, a także szerzej w całym społeczeństwie.

Często głosi się dwie pozornie sprzeczne oceny o braku potrzebnych na rynku kwalifikacji, jak i o ich nadmiarze. Inne są problemy przy analizie w skali makro, a inne w ujęciu lokalnym, jeśli uwzględnimy brak mobilności, chęci i możliwości zmiany miejsca zamieszkania. Uwzględniając powyższe, jak i założenia centralnych i regionalnych propozycji przeciwdziałania bezrobociu, można z całą pewnością założyć, że ranga spraw dokształcania, doskonalenia i przekwalifikowania będzie wzrastać. Zadania te staną się kluczowym zadaniem urzędów pracy, które będą musiały uzyskać większy wpływ na kierunki i strukturę kształcenia w swoim regionie. Urzędy pracy poprzez mechanizmy finansowania muszą odpowiednio kreować kierunki dalszej edukacji zawodowej bezrobotnych. Realizacja tak ogromnego zadania wymaga, moim zdaniem, nie tylko dobrego przygotowania kadr urzędów pracy (co już jest realizowane), ale również solidnego, naukowo-metodycznego wspomaganie urzędów pracy. W opracowaniu pragnę przedstawić podstawowe problemy doskonalenia i przekwalifikowania bezrobotnych, wyboru kierunków, form, instytucji edukacyjnych, dokumentacji szkolenia, oceny jakości i efektywności działalności szkoleniowej oraz przedstawić główne kierunki naukowo-metodycznego wspomaganie działań edukacyjnych w kształtowaniu właściwego rynku pracy.

Podstawowe problemy doskonalenia i przekwalifikowania bezrobotnych

Jest oczywistą prawdą, że u podstaw programów zmniejszenia i przeciwdziałania bezrobociu leżą czynniki ekonomiczne i od ich wpływu zależeć będzie w głównej mierze efektywność działań edukacyjnych bezrobotnych.

Podstawowymi czynnikami określającymi efektywność takich przedsięwzięć edukacyjnych są:

- wiarygodna ocena stanu i prognoza rozwoju sytuacji gospodarczej,
- zasoby ludzkie, struktura zatrudnienia, struktura kształcenia, struktura bezrobotnych, ocena gotowości do doskonalenia się,
- wybór właściwej strategii, przygotowanie programów restrukturyzacji gospodarki, województwa, gminy, przedsiębiorstwa,
- przygotowanie planów restrukturyzacji systemu kształcenia i planów przekwalifikowania i doskonalenia bezrobotnych, przygotowanie instytucji edukacyjnych i urzędów pracy, zapewnienie naukowo-metodycznego wspomaganie,
- informacje o planowanych przedsięwzięciach,
- monitoring, ocena efektywności działalności edukacyjnej inspirowanej przez zakłady pracy.

Brak wiarygodnych prognoz, planów rozwoju sytuacji ekonomicznej, powoduje oczywiste problemy z zaplanowaniem właściwych kierunków kształcenia w szkołach, jak również planowaniem doskonalenia i przekwalifikowania pracowników. Podstawowe doświadczenia innych państw, jak i zmiany gospodarcze w naszym kraju pozwalają z całą pewnością określić główne kierunki:

- usługi,
- gromadzenie, przetwarzanie i obrót informacji,
- ochrona środowiska,
- eksploatacja,
- nowe technologie.

Opracowane założenia polityki przemysłowej państwa, realizowane w wielu woje-

wództwach (z różnym powodzeniem) plany restrukturyzacji oraz znajomość sytuacji ekonomicznej branż, przedsiębiorstw, lokalnego rynku, stanowią wystarczającą podstawę do określania głównych kierunków działań edukacyjnych [1 ÷ 3].

Prawidłowy wybór form i metod doskonalenia zawodowego wymaga dobrej znajomości osób bezrobotnych, ich gotowości do własnego wysiłku, aby być bardziej konkurencyjnym na rynku pracy. Oczywiście postawy, motywacje, przeciwwskazania, brak zaufania muszą być określone, gdyż będą inne w różnych regionach, w tym w tak specyficznych grupach, jak:

- absolwenci (zasadniczych szkół zawodowych i średnich, w tym powracający po odbyciu zasadniczej służby wojskowej),
- kobiety, w tym po urlopach wychowawczych,
- pracownicy przed emeryturą,
- emeryci, renciści (którzy chcą i muszą pracować dorywczo, dodatkowo).

Wydaje się konieczne uruchomienie i stałe prowadzenie prac badawczych, analitycznych nad stanem, gotowością do doskonalenia bezrobotnych i potrzebami edukacyjnymi w skali makro i lokalnie.

Wybór kierunków, form i instytucji edukacyjnych winien być przeprowadzony z uwzględnieniem oceny zapotrzebowania bieżącego i perspektywicznego, oceny dokumentacji programowej, przygotowania wykładowców, bazy laboratoryjnej, warsztatowej, pomocy dydaktycznych, uprawnień i doświadczeń w szkoleniu. Tak na przykład dokumentacja kursowa winna zawierać minimum informacji z zakresu: cele kursu, w jakim zawodzie, specjalności, stanowisku pracy, jakie słuchacz uzyska nowe umiejęt-

ności, kwalifikacje, określenie przygotowania uczestników, ramowy i szczegółowy program z wykazem treści kształcenia, wykładów, ćwiczeń, zajęć praktycznych, wskazówki metodyczne realizacji programu, wykaz literatury i pomocy dydaktycznych, a także opis formy i wymagania zaliczenia lub egzaminu końcowego oraz informacje o wykładowcach i rekomendacje instytucji ubiegającej się o organizację kursu. Obok rynku pracy powstaje gwałtownie rynek edukacyjny. Prawidłowy wybór partnera dla urzędu pracy i instytucji przez bezrobotnego winny ułatwiać jasne kryteria oceny i rekomendacji urzędów pracy.

Takich narzędzi, metodyk w urzędach pracy brak. Przykładowymi, uproszczonymi metodami oceny efektywności działalności szkoleniowej mogą być: ocena dokumentacji, przygotowanie nauczycieli, bazy dydaktycznej i pomocy dydaktycznych, ocena umiejętności i wiedzy uczestników po kursie, wyniki testów, egzaminów, ankiety uczestników i ich pracodawców, zatrudnienie absolwentów kursów.

Wydaje się, że najbardziej predysponowanymi do prowadzenia edukacji bezrobotnych są szkoły zawodowe od zasadniczych do wyższych, które coraz częściej podejmują nową dla nich działalność, wymagającą jednak zrozumienia, że zmienił się słuchacz, jak również często uzupełnienia bazy dydaktycznej, laboratoryjnej i zajęć praktycznych. Na pewno potrzebna jest modyfikacja działalności prowadzonej przez wyspecjalizowane instytucje, jak Centra Kształcenia Ustawicznego, placówki Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego, rzemiosła i ośrodki szkoleniowe organizacji oświatowych, technicznych i innych.

Generalnym, wspólnym problemem jest przygotowanie kadry nauczycieli do pracy z dorosłymi, opracowanie metodyk i pomocy dydaktycznych dla słuchaczy.

Wydaje się koniecznym zasygnalizowanie problemu kształcenia i doskonalenia nie tylko bezrobotnych z ośrodków, w których jest mało instytucji oświatowych lub ich brak w małych miastach i na wsi. W najbliższym czasie musi więc powstać otwarty, modułowy system kształcenia ustawicznego, niestacjonarny, z wykorzystaniem wszystkich lokalnych szans, środków komunikacji masowej, z wykorzystaniem pełnych możliwości samokształcenia.

Różnorodność podmiotów na rynku oświatowym, lokalne, krajowe, a nawet międzynarodowe aspekty rynku pracy muszą spowodować podjęcie pilnych prac nad standardami edukacyjnymi, porównywalnością świadectw, uprawnień, kwalifikacji, wymogami egzaminacyjnymi, certyfikacją instytucji oświatowych oraz opracowaniem narzędzi oceny efektywności realizowanych przedsięwzięć i programów edukacyjnych.

Tak więc niezbędna jest naukowo-metodyczna pomoc pracownikom urzędów pracy przez dostarczenie narzędzi pomiaru i oceny, metodyk działania, jak i powstanie instytucji centralnych i regionalnych, naukowych, metodycznych, które będą mogły opracować analizy ekspertyzy i służyć kompetentnym doradztwem.

Ważnym problemem w przygotowaniu pracowników urzędów do planowania, określania i realizacji potrzeb edukacyjnych jest dostęp do informacji i przepływ informacji między urzędami, w tym informacji o wydawnictwach, kursach, materiałach pomocniczych itp.

Krótki okres działalności Urzędu Pracy, departamentu zajmującego się orien-

tacją, doradztwem i edukacją zawodową bezrobotnych był bardzo owocny w przygotowaniu i udostępnieniu wielu wydawnictw o tej tematyce, których zaledwie część przedstawiłem w spisie literatury.

Jestem przekonany, że oprócz czasopism „Rynek Pracy”, „Szkoła Zawodowa” w praktyce edukacyjnej urzędów pracy mogą być wykorzystane zmodyfikowane czasopisma „Pedagogika Pracy” i „Edukacja Dorosłych”.

Pedagogika Pracy — ukazuje się dwa razy w roku, zawiera rozprawy, sprawozdania z badań i wdrożeń, komunikaty, opracowania naukowo-metodyczne z kształcenia i doskonalenia zawodowego oraz doradztwa metodycznego i orientacji zawodowej. Czasopismo jest adresowane do pracowników naukowych, nauczycieli szkół zawodowych, studentów, pracowników oświaty i urzędów pracy zajmujących się doradztwem i orientacją zawodową oraz problematyką kształcenia zawodowego, w tym również bezrobotnych.

Edukacja Dorosłych — kwartalnik, jest adresowany do zainteresowanych kształceniem, doskonaleniem i przekwalifikowaniem zawodowym. Zawiera artykuły o ważnych problemach oświaty dorosłych w Polsce i na świecie, informacje o kursach, szkołach dla dorosłych, problemach edukacji i rynku pracy, a także o odbytych i planowanych konferencjach, sympozjach i seminariach, współpracy polskich organizacji oświatowych z zagranicą, a także informacje o wydawnictwach dotyczących oświaty dorosłych. Struktura czasopism została zmodyfikowana przez uwzględnienie potrzeb urzędów pracy.

Istotnym problemem jest również opracowanie i wdrożenie systemu dostępu bezrobotnego do informacji o możliwościach doksztalcenia i przekwalifikowania.

Waga i skala zaledwie zasygnalizowanych problemów wymaga silnego naukowo-metodycznego wspomaganie przez wyspecjalizowane ośrodki, jak również organizację programów badawczych ogólnokrajowych i lokalnych.

W stosunku do skali zjawiska ww. tematy badań są bardzo rzadko podejmowane w wyższych uczelniach, a wyspecjalizowanych ośrodków badawczych centralnych i lokalnych nie ma.

Wydaje się koniecznym udzielanie wyraźnych preferencji finansowych badaniom z tego zakresu sterowanym przez Komitet Badań Naukowych w ramach projektów zamawianych, celowych i grantów autorskich. Potrzebna jest chyba większa aktywność w tym kierunku urzędów pracy, wojewodów i resortów.

Podsumowanie

Skala bezrobocia w naszym kraju uzasadnia potrzebę naukowo-metodycznego wsparcia doskonalenia i przekwalifikowania bezrobotnych.

Niezbędne są badania nad określeniem stanu, gotowości i czynników aktywizacji bezrobotnych w kierunku doskonalenia swoich kwalifikacji, określenia potrzeb edukacyjnych. Urzędy pracy winny otrzymać narzędzia, metodyki do realizacji swoich edukacyjnych funkcji, w tym prowadzenie monitoringu i oceny efektywności działalności szkoleniowej. Winny być podjęte prace nad powstaniem otwartego, modułowego systemu kształcenia ustawicznego, w tym przygotowania wykładowców, metodyk, pomocy dydaktycznych.

Zadania te mogą być realizowane również w ramach projektów zamawianych, celowych, autorskich finansowanych przez Komitet Badań Naukowych, jednak przy większej aktywności urzędów pracy. Naukowo-metodyczne wspomaganie edukacji

bezrobotnych może poprawić efektywność planowanych szkoleń, co stanowi niezbędny warunek powodzenia centralnych i lokalnych programów przeciwdziałania bezrobociu i zmniejszenia jego skutków.

Literatura

1. *Polityka przemysłowa*. MPiH, Warszawa 1993.
2. Kaczor S.: *Kształcenie i doskonalenie zawodowe w okresie przemian*. MCNEMT Radom 1993.
3. *Edukacja w okresie transformacji*, BKK JFIS PAN, Warszawa 1993.
4. *Orientacja i poradnictwo zawodowe. Pedagogika Pracy 2/93*. MCNEMT Radom 1993, s. 139—168.
5. *Edukacja Dorosłych 1/93*. MCNEMT Radom 1993.
6. *Informator o szkołach dla dorosłych i egzaminach eksternistycznych*. MEN Warszawa 1993.
7. *Informator o placówkach pozaszkolnej oświaty dorosłych*. MEN Warszawa 1993.
8. *Doradztwo zawodowe*. Urząd Pracy, Warszawa 1993.
9. Bolles R.N.: *Spadochron — praktyczny podręcznik dla osób planujących karierę, szukających pracy i zmieniających zawód*. Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa 1993.
10. *Jak samodzielnie poszukiwać pracy*. Urząd Pracy, Warszawa 1993.
11. Kozusznik B., Adamiec M.: *21 stopni do sukcesu*. Agencja Wydawniczo-Księgarska KS, Warszawa, 1993.
12. *Edukacja młodzieży i dorosłych w krajach Europy Środkowowschodniej w dobie transformacji ustrojowej*. UMCS Lublin 1993.
13. Bednarczyk H., Symela K.: *Problemy badań kształcenia zawodowego w systemie szkolnym i pozaszkolnym*. JEPCH Warszawa 1992, s. 23—30.

Referat, I seminarium zastępców kierowników Wojewódzkich Urzędów Pracy, Malbork 16.12.1993 r.

Henryk Bednarczyk
Ośrodek Kształcenia
i Doskonalenia Zawodowego
MCNEMT w Radomiu

KSZTAŁCENIE I ZATRUDNIANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

„Nie jesteś sam” — to hasło nabiera szczególnej treści, kiedy mówimy i myślimy o ludziach niepełnosprawnych. A jest to w naszym kraju, jak wynika z danych, ponad 800 tysięcy osób, które pomimo niesprawności mogą podjąć pracę zawodową. Z grupy tej tylko 130 000 osób pracuje. Wśród wielu przyczyn tego stanu rzeczy jest także brak odpowiedniego przygotowania zawodowego. Do grona tych, którzy poza zrozumieniem problemu wnoszą trwałe wartości wpisały się Zakłady Doskonalenia Zawodowego. Podejmowane przez nie dotychczas działania na rzecz osób niepełnosprawnych nabrały z dniem 10 grudnia 1993 r. charakteru działań systemowych, a to za sprawą podpisanego Porozumienia pomiędzy Pełnomocnikiem do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Socjalnej — dr Grażyną Andrzejewską-Sroczyńską a Związkiem Zakładów Doskonalenia Zawodowego w Warszawie, reprezentowanym przez Prezesa Zarządu Głównego Związku ZDZ — mgr Andrzeja Piłata w sprawie współdziałania w zakresie szkolenia oraz przekwalifikowania osób niepełnosprawnych.

Ten doniosły dla obydwu stron dokument artykułuje potrzebę kształcenia bezrobotnych osób niepełnosprawnych stosownie do ich psychicznych i fizycznych możliwości oraz potrzeb pracodawców i podkreśla celowość wykorzystania w większym niż dotychczas stopniu roz-

ległej sieci ośrodków kształcenia, szkół i warsztatów szkoleniowo-produkcyjnych Zakładów Doskonalenia Zawodowego.

Stawia to przed Zakładami Doskonalenia Zawodowego szeroki zakres zadań organizatorskich i dydaktycznych. Na czoło tych pierwszych wysuwa się przystosowanie placówek ZDZ do potrzeb wynikających z niepełnosprawności przyszłych uczestników szkoleń, likwidacji istniejących barier architektonicznych i dostosowania pod względem funkcjonalnym urządzeń dydaktycznych. Problemy te będą rozwiązywane we współpracy z Wojewódzkimi Ośrodkami ds. Zatrudnienia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach przygotowywanych w tym zakresie programów. W wybranych wspólnie przez strony Porozumienia ośrodkach kształceniowo-produkcyjnych, dostosowawcze programy realizacyjne zmierzać będą do nadania tym placówkom charakteru wzorcowego w zakresie rehabilitacji i nauki zawodu osób niepełnosprawnych.

Przyjęty kierunek działania nie jest początkiem drogi dla ZDZ. W dotychczasowej działalności kształceniowej zebrane zostały doświadczenia w szkoleniu kierowców na specjalnie przystosowanych do nauki jazdy samochodach, organizowaniu kursów gastronomicznych (w zawodach pomocniczych) dla osób niepełnosprawnych. Podjęto z powodzeniem produkcję sprzętu rehabilitacyjnego. Już obecnie ZDZ zatrudniają około

200 osób niepełnosprawnych, w tym wiele na specjalne przystosowanych stanowiskach pracy.

Treść Porozumienia określa kierunki współdziałania informacyjnego pomiędzy Zakładami Doskonalenia Zawodowego i Wojewódzkimi Ośrodkami ds. Zatrudnienia i Rehabilitacji w sprawach szkolenia kursowego przewidując:

- składanie przez ZDZ ofert o kursach dostępnych dla osób niepełnosprawnych, odpowiadających wymaganiom określonych typów niepełnosprawności, przyuczających do wykonania różnych rodzajów prac,
- zgłaszanie przez Wojewódzkie Ośrodki ds. Zatrudnienia i Rehabilitacji ilościowych zapotrzebowań na szkolenie określając jednocześnie ich rodzaj i czas trwania.

Wzajemny przepływ informacji pozwoli na lepsze rozpoznanie potrzeb rynku pracy i trafniejszy dobór kadr dydaktycznych do szkoleń.

Podpisaniu porozumienia towarzyszyło otwarcie wystawy promocyjno-informacyjnej sprzętu rehabilitacyjnego i medycznego wytwarzanego w Zakładzie Doskonalenia Zawodowego w Zielonej Górze. Zakład wyspecjalizował się w produkcji wysokiej klasy sprzętu rehabilitacyjnego o sprawdzonych na rynkach zachodnich rozwiązaniach konstrukcyjnych, posiadających atest EWG. Wzorowo zaprojektowane i starannie wykonane zapewniają wygodę użytkowania, łatwość obsługi i wielofunkcyjność. Wzbudziły one nieukrywane zainteresowanie wszystkich zwiedzających — specjalistów w zakresie problematyki rehabilitacyjnej osób niepełnosprawnych. W prezentowanej gamie wyrobów

znajdowały się chodziki, kule, łóżko sterowane elektronicznie, podnośniki do transportu i ćwiczeń rehabilitacyjnych niepełnosprawnych wraz z ciekawie rozwiązaniem oprzyrządowaniem zabezpieczającym. Zakład Doskonalenia Zawodowego w rozwiązywaniu problemów konstrukcyjnych wytworzonego sprzętu współpracuje z Instytutem Systemów Pomiarowych i Automatyki Wojskowej Akademii Technicznej. Dzięki osobistemu zainteresowaniu problematyką niepełnosprawnych prof. dr. hab. inż. Jerzego Barzykowskiego w przygotowaniu są nowe projekty urządzeń diagnostycznych i rehabilitacyjnych.

Na spotkaniu w Zarządzie Głównym Związku ZDZ w dniu 14 grudnia 1993 r., w dyskusji nad rolą jaką mogą odegrać Zakłady Doskonalenia Zawodowego w adaptacji społecznej i rehabilitacji osób niepełnosprawnych, wypowiedziały się uznane autorytety w świecie nauki. Zaproszeni, dla merytorycznego wsparcia przedsięwzięć ZDZ w realizacji podpisanego porozumienia prof. prof. dr. hab. Jerzy Barzykowski, Kazimierz Fidelus, Augustyn Chwaleba, Zdzisław Mrugałski, Władysław Torbicz, Władysław Ząbkowicz, zwrócili szczególną uwagę na konieczność precyzyjnego określenia obszaru działania i wytypowania priorytetów. Podkreślili celowość podejmowania działań o charakterze systemowym na rzecz osób niepełnosprawnych i staranności doboru form i metod pracy ze względu na szczególny aspekt rozwiązywanych zagadnień.

Witold Sojka
Związek Zakładów
Doskonalenia Zawodowego

AGENCJA ROZWOJU MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Wśród działań dotyczących sfery szeroko pojętej edukacji Agencja Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw promuje i upowszechnia programy szkoleniowe dostosowane do potrzeb potencjalnych przedsiębiorców oraz właścicieli małych i średnich firm. Agencja zrealizowała, wraz ze Spółką z o.o. „Polbi”, tzw. „Wspólne Przedsięwzięcie” w zakresie szkolenia. Tematy szkoleń obejmowały dziedziny: prawo, ekonomię, komputer w przedsiębiorstwie. Obecnie ARMiŚP przygotowuje modułowe programy edukacyjne w zakresie nowych form zarządzania i organizacji, prowadzenia kooperacji przemysłowej oraz oszczędności w zużyciu energii. Docelowo Agencja realizować będzie programy szkolenia modułowego i elastycznego we współpracy z Rejonowymi Urzędami Pracy, Samorządami Terytorialnymi, Agencjami Rozwoju Regionalnego oraz innymi instytucjami i przedsiębiorstwami, z którymi współpracujemy w dziedzinie rozwoju przedsiębiorczości.

Wśród innych podejmowanych działań ARMiŚP:

- * prowadzi restrukturyzację przedsiębiorstw, a w tym procesy likwidacyjne i upadłościowe;
- * dokonuje oceny przedsięwzięć gospodarczych, między innymi w celu udzielania poręczeń kredytowych;
- * przygotowana jest do zagospodarowania majątku przedsiębiorstw, tworzenia nowych podmiotów gospodarczych, tworzenia inkubatorów

przedsiębiorczości i parków technologicznych;

- * inicjuje i bierze udział w koordynacji pomocy międzynarodowej we wprowadzaniu nowoczesnych technologii do małych i średnich przedsiębiorstw poprzez uczestnictwo w programach Europejskiej Agencji Koordynacji Badań „EUREKA”.

ARMiŚP współpracuje m.in. z: MPiH, a zwłaszcza Dep. Małych i Średnich Przedsiębiorstw, MPiPS, Agencją Rozwoju Przemysłu S.A. Krajową Izbą Gospodarczą, Agencjami Rozwoju Regionalnego, Bankiem Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Polskim Bankiem Rozwoju S.A. Centrum Promocji Sp. z o.o. Gdańsk, MCNEMT.

Wśród obszarów działalności zaawansowanej wymienić należy realizację projektu SAKK — Sieć Agencji Kontraktowania Kooperacji. SAKK jest wyspecjalizowanym systemem zorientowanym na problematykę kooperacji przemysłowej, a zwłaszcza kojarzenie kooperacji, doradztwo dla małych i średnich firm przy formułowaniu ofert i prowadzeniu negocjacji kontraktowych. Promocja firm znajdujących się w systemie SAKK odbywa poprzez wydawanie katalogów oraz ich promocję w przemysłowych targach kooperacyjnych w kraju i za granicą.

ARMiŚP prowadzi również biuro księgowo-rachunkowe. Agencja poprzez Biuro sprawuje opiekę nad firmami we wszystkich stadiach rozwoju. W okre-

sie zakładania udziela się porad prawnych dotyczących działalności gospodarczej, analizuje się i ocenia wykonalność projektu, informuje się o możliwościach wsparcia finansowego. Obecnie Agencja obsługuje 13 firm. Prowadzi kompleksową obsługę tych firm: księgi handlowe, księgi podatkowe, doradztwo finansowe, podatkowe, prawne. Obsługiwane firmy prowadzą działalność: usługową (handel, gastronomia, remontowo-budowlane, lombard finansowy), wytwórczą (produkcja mebli, mechanika precyzyjna).

ARMiŚP realizuje program restrukturyzacji przedsiębiorstw. Aktualnie prowadzona jest restrukturyzacja Zakładu Przemysłu Skórzanego „Fosko” w Skarżysku Kamiennej. W ramach restrukturyzacji przewidziana jest realizacja programu szkoleniowego.

Wśród obszarów działalności rozwijanej Agencja uczestnicząc w procesie rozwoju przedsiębiorczości w Polsce opracowała takie programy, jak: „System Poręczeń Kredytowych”, „Współpraca z jednostkami terenowymi, współuczestnikami Systemu Wspierania Przedsiębiorczości”, „Organizacja Centrów i Inkubatorów Przedsiębiorczości”, „Nowe instrumenty wspomagania finansowego małych i średnich przedsiębiorstw”, „Restrukturyzacja małych i średnich podmiotów gospodarczych”, „Praktyczna Biblioteka Menadżera”. Programy powyższe były przedmiotem dyskusji na seminariach poświęconych rozwojowi przedsiębiorczości w Polsce. Uwzględniają one zalecenia Banku Światowego i odzwierciedlają najnowsze poglądy w tej dziedzinie.

Michał Butkiewicz
Agencja Rozwoju Małych
i Średnich Przedsiębiorstw

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania, adiustacji tekstów, nadawania własnych tytułów.

Współpraca międzynarodowa

Współpraca międzynarodowa Towarzystwa Wiedzy Powszechnej

Do roku 1989 Towarzystwo Wiedzy Powszechnej utrzymywało współpracę z 17 organizacjami oświatowymi w 14 krajach. Kontakty te były realizowane w ramach międzynarodowych umów zawieranych przez ministerstwa spraw zagranicznych zainteresowanych krajów lub na podstawie bezpośrednich porozumień między TWP a organizacjami oświatowymi w innych krajach.

TWP podpisało umowy o współpracy z takimi krajami jak, Chiny, Wietnam, Mongolia. Utrzymywało bezpośrednie robocze kontakty z organizacjami oświatowymi Francji, Niemiec, Szwecji, Finlandii, Danii, Belgii ze stowarzyszeniami oświaty dorosłych w krajach Europy wschodniej. Podstawową organizacyjną formą współpracy była wymiana prelegentów i działaczy oświatowych oraz seminaria. Przedstawiciele TWP uczestniczyli w konferencjach naukowych i metodycznych, programach hospitacyjnych i naradach. Ogółem w latach 1986—1989 Zarząd Główny TWP delegował za granicę ponad 400 przedstawicieli, w tym wielu naukowców, głównie pedagogów i andragogów.

W roku 1982 Towarzystwo Wiedzy Powszechnej zostało przyjęte do Międzynarodowej Rady Oświaty Dorosłych z siedzibą w Toronto (International Council for Adult Education), zaś w roku 1986 do Europejskiego Biura Oświaty Dorosłych z siedzibą w Amersfoort (European Bureau of Adult Education). Dyrektor generalny TWP jest członkiem komitetów wykonawczych obu tych organizacji.

Uczestnictwo w pracach gremiów międzynarodowych przynosi znaczące korzyści, nie tylko TWP, ale również polskiej oświacie dorosłych, choćby przez sam fakt otrzymywania przez nasze Towarzystwo różnego rodzaju opracowań programowych, metodycznych, programów nauczania, wydawnictw, raportów oświatowych itp. Dokumenty te udostępnione są organizacjom oświaty dorosłych, naukowcom i działaczom oświatowym.

Od roku 1990 współpraca międzynarodowa TWP została poważnie ograniczona, ze względu na pozbawienie naszego Towarzystwa dotacji państwowych (zasada samofinansowania); przeobrażenie programowe i organizacyjne stowarzyszeń oświaty dorosłych w państwach byłego obozu socjalistycznego, a także — co jest zaskakujące — zmniejszenie zainteresowania współpracą z TWP organizacji oświatowych z Europy zachodniej.

Aktualnie Towarzystwo nasze, oprócz aktywnego uczestniczenia w pracach Międzynarodowej Rady Oświaty Dorosłych i Europejskiego Biura Oświaty Dorosłych, utrzymuje współpracę z Niemieckim Związkiem Uniwersytetów Ludowych, Niemieckim Towarzystwem, „Urania”, z Austriackim Związkiem Uniwersytetów Ludowych, z Ligą Francuską, z Akademią Komeńskiego w Pradze, z Towarzystwem Upowszechniania Wiedzy Naukowej „Znanije” w Białorusi, Fińską Asocjacją Oświaty Dorosłych oraz Language Link Schools of English z Londynu oraz — sporadycznie — z organizacjami oświaty dorosłych Szwecji, Danii, Estonii, Rosji i Węgier. Formy dzisiejszej współpracy to głównie udział we wspólnych seminariach (np. w słynnych europejskich spotkaniach salzburskich lub w seminariach letnich w Finlandii) i konferencjach naukowych, wymiana programów oświatowych i wydawnictw, wyjazdy metodyczne nauczycieli języków obcych TWP do właściwych językowo krajów.

Na terenie Polski TWP utrzymuje robocze kontakty z British Council, Instytutem Goethe’go i Francuskim Instytutem Kultury. Kontakty te dotyczą prawie wyłącznie organizacji i metodyki nauczania danych języków obcych.

Oprócz współpracy międzynarodowej kierowanej centralnie przez Zarząd Główny TWP, niektóre z oddziałów wojewódzkich naszego Towarzystwa posiadają i realizują własne plany współpracy z zagranicą, z podobnymi sobie stowarzyszeniami oświaty dorosłych. Przykładowo można tu wymienić współpracę TWP Katowice z Akademią Komeńskiego w Pradze, Szczecina i Zielonej Góry z Niemieckim Związkiem Uniwersyte-

tów Ludowych. Formy współpracy zdecentralizowanej są następujące:

- udział w sympozjach, seminariach i konferencjach naukowych,
- wymiana grup studyjnych, w celu zapoznania się z określoną dziedziną pracy oświatowej,
- zapoznawanie się lektorów języków obcych pracujących w TWP z metodami nauczania języków obcych stosowanymi w danych krajach.

Każda z tych form współpracy wzbogaca wiedzę i doświadczenie organizacyjne i metodyczne pracowników i lektorów TWP, umożliwia zapoznanie się z sytuacją pozaszkolnej oświaty dorosłych w innych krajach.

Jakie są perspektywy współpracy międzynarodowej TWP? Z pewnością będzie ona kontynuowana z międzynarodowymi centrami oświaty dorosłych. Rozmiary współpracy bilateralnej uzależnione będą w najbliższych latach od kondycji finansowej TWP jako całości i poszczególnych oddziałów wojewódzkich TWP. Z pewnością jednak zachowane zostaną kontakty z organizacjami oświaty dorosłych w krajach sąsiednich oraz z Finlandii i Austrii.

Stanisław Karaś
Towarzystwo Wiedzy
Powszechnej

▷ ▷ ▷ ▷ ▷ ▷ ▷ ▷ ▷ ▷ ▷ ▷ ▷ ▷ ▷

Z kontaktów międzynarodowych Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego

Związek Zakładów Doskonalenia Zawodowego od szeregu lat utrzymuje szeroko rozwinięte kontakty międzynarodowe z wieloma organizacjami działającymi w obszarze oświaty zawodowej, między innymi: szwedzki AMU, Instytut Spawalnictwa w Wiedniu, Instytut Puszkina w Moskwie, czy niemieckie: CDG, Federalny Instytut Kształcenia Zawodowego (BiBB), Instytut im. Goethego. Głównym celem tych kontaktów jest doskonalenie programów nauczania oraz podnoszenie jakości procesów kształcenia.

W dniach 22—25 listopada 1993 r. grupa przedstawicieli Zakładów Doskonalenia Zawodowego przebywała na zaproszenie Wydawnictwa „Burda” w jego siedzibie w Offenburgu. Zapoznano się z działalnością wydawniczą i edukacyjną wydawnictwa (prowadzone są kursy z zakresu mody). W wyniku wizyty ustalono, że wspólnie z Wydawnictwem „Burda-Warszawa” podjęte będą działania prowadzące do uruchomienia w Polsce kursów mających na celu poszukiwanie własnego stylu w ubiorze. W programie znajdują się: najnowsze trendy mody, szycie z wykrojów „Burdy” dla początkujących i zaawansowanych, dobór dodatków i sztuka stylizacji, dobór kolorów i makijażu do typu urody oraz elegancja ruchu. Strona niemiecka pomoże w przygotowaniu programu nauczania i pomocy dydaktycznych oraz przeszkoli osoby prowadzące zajęcia.

Podjęcie tej współpracy będzie kolejnym krokiem w kierunku unowocześnienia i uatrakcyjnienia kształcenia krawcowych, gdyż szereg elementów z planowanego kursu będzie mogło być wprowadzonych do programów kształcenia w szkołach i na kursach prowadzonych przez Zakłady Doskonalenia Zawodowego.

*Andrzej Kirejczyk
Związek Zakładów
Doskonalenia Zawodowego*

Program TESSA

Z funduszu Innowacyjnego Programu TESSA (Training and Education in Strategically Significant Areas — Kształcenie i Szkolenie w Dziedzinach o Znaczeniu Strategicznym) finansowane będą projekty w takich dziedzinach priorytetowych, jak:

- zarządzanie przedsiębiorstwem,
- administracja publiczna,
- studia europejskie w zakresie prawa, ekonomii oraz studia nad środowiskiem,
- nauczanie języków obcych.

Celem programu TESSA jest wsparcie restrukturyzacji systemu szkolnictwa policealnego i wyższego, dostosowanie go do europejskich standardów i wymogów gospodarki rynkowej, a także poszerzenie oferty kształceniowej.

Finansowane będą głównie modelowe kursy wspomagające długofalowy pro-

gram modernizacji systemu kształcenia i szkolenia kadry dla priorytetowych dziedzin gospodarki. Prawo ubiegania się o środki mają te polskie instytucje, które prowadzą (lub mogą prowadzić) kształcenie lub szkolenie na poziomie od policealnego do podyplomowego.

Propozycje projektów powinny dotyczyć przygotowania i uruchomienia krótkich kursów, które mogą różnić się nie tylko długością, ale także metodą oraz intensywnością przekazywania wiedzy.

Przykładowo, w ramach Programu TESSA mogą być realizowane kursy:

- policealne, prowadzące do uzyskania odpowiednich kwalifikacji,
- prowadzone w ramach uniwersyteckich studiów zawodowych,
- specjalistyczne, uzupełniające bądź poszerzające wiedzę nabytą w szkole lub uczelni,
- związane z kształceniem ustawicznym i przekwalifikowaniem, w tym także

kursy doskonalenia zawodowego, zmierzające do zdobycia kwalifikacji w dziedzinach poszukiwanych na rynku pracy,

- krótkie, intensywne, specjalistyczne kursy językowe (np. Business English),
- przekwalifikowania nauczycieli,
- krótkie, specjalistyczne kursy mające na celu wspieranie projektów Programu TESSA (np. kurs oceniania, rejestrowania osiągnięć i dokumentowania zdobytej wiedzy i umiejętności).

Wnioski o fundusze z Programu TESSA będą poddawane dwuetapowej selekcji. Do końca 1993 roku wszystkie instytucje zgłaszające projekty zostały powiadomione o wynikach I etapu selekcji. Do 15 marca 1994 roku instytucje mają obowiązek nadsyłania wniosków. Realizacja projektów powinna nastąpić najwcześniej 1 lipca 1994 roku, a zakończyć 30 sierpnia 1995 roku.

Krzysztof Symela
Ośrodek Kształcenia
i Doskonalenia Zawodowego
MCNEMT w Radomiu

ZAPRASZAMY NA ŁAMY

Zapraszamy wszystkich zainteresowanych oświatą dorosłych do współpracy. Redakcja będzie wdzięczna za wszelkie uwagi i propozycje.

Nowe akty prawne

Informacje. Komentarze

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ ORAZ MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ

z dnia 12 października 1993 r.

w sprawie zasad i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych

Na podstawie art. 103§ 1 Kodeksu pracy oraz art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. Nr 95, poz. 425 oraz z 1992 r. Nr 26, poz. 113 i Nr 54, poz. 254) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Przepisy rozporządzenia stosuje się do osób podnoszących kwalifikacje zawodowe i wykształcenie ogólne, zakładów pracy oraz organizatorów oświaty dorosłych prowadzących działalność w formach szkolnych i pozaszkolnych.

2. Przepisów rozporządzenia, z zastrzeżeniem ust. 3, nie stosuje się do:

- 1) pracowników podstawowej działalności służby zdrowia,
- 2) nauczycieli i nauczycieli akademickich w zakresie uregulowanym odrębnymi przepisami,
- 3) pracowników naukowych oraz badawczo-technicznych jednostek badawczo-rozwojowych,

a także do innych osób w zakresie unormowanym odrębnie w przepisach dotyczących podnoszenia kwalifikacji i wy-

kształcenia ogólnego tych osób albo w układach zbiorowych pracy lub przepisach o wynagradzaniu pracowników.

3. Przepisy § 2 ust. 3 oraz § 8—11 stosuje się do pracowników podstawowej działalności służby zdrowia oraz do nauczycieli akademickich i pracowników naukowych świadczących usługi w zakresie podstawowej działalności służby zdrowia.

§ 2. 1. Przez podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych rozumie się kształcenie w szkołach dla dorosłych i szkołach wyższych oraz kształcenie, doksztalcanie, a także doskonalenie w formach pozaszkolnych.

2. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego może odbywać się systemem dziennym, wieczorowym, zaocznym, samokształcenia kierowanego, eksternistycznym lub systemem mieszanym.

3. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego w formach szkolnych i pozaszkolnych może być realizowane na podstawie skierowania zakładu pracy lub bez takiego skierowania.

4. Zasady szkolenia bezrobotnych oraz zakres świadczeń im przysługujących w czasie i po ukończeniu szkolenia regulują odrębne przepisy.

Rozdział 2

Kształcenie w formach szkolnych

§ 3. Kształcenie dorosłych w formach szkolnych odbywa się w szkołach podstawowych, ponadpodstawowych i szkołach wyższych, zwanych dalej „szkołami”.

§ 4. 1. Pracownikowi, który podejmuje naukę w szkole na podstawie skierowania zakładu pracy, przysługują urlop szkoleniowy i zwolnienia z części dnia pracy w wymiarach określonych w § 7, płatne według zasad obowiązujących przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

2. Zakład pracy może przyznać pracownikowi, o którym mowa w ust. 1, dodatkowe świadczenia, a w szczególności:

- 1) zwrócić koszty przejazdu, zakwaterowania i wyżywienia na zasadach obowiązujących przy podróżach służbowych na obszarze kraju, o ile nauka odbywa się w innej miejscowości niż miejsce zamieszkania i miejsce pracy pracownika.
- 2) pokryć koszty podręczników i innych materiałów szkoleniowych,
- 3) pokryć opłaty za naukę, pobierane przez szkołę,
- 4) udzielić dodatkowego urlopu szkoleniowego.

3. W przypadku powtarzania semestru (roku) nauki z powodu niezadowolających wyników w nauce zakład pracy może odmówić udzielania świadczeń, o których mowa w ust. 1 i 2, przez okres powtarzania semestru (roku) nauki.

§ 5. 1. Pracownikowi podejmującemu naukę w szkole bez skierowania zakładu pracy może być udzielony bezpłatny

urlop i zwolnienie z części dnia pracy bez zachowania prawa do wynagrodzenia w wymiarze ustalonym na zasadzie porozumienia pomiędzy zakładem pracy i pracownikiem. Zakład pracy może też pokryć pracownikowi koszty związane z nauką, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 1—3.

2. Okres bezpłatnego urlopu, o których mowa w ust. 1 wlicza się do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy w zakresie wszelkich uprawnień pracowniczych wynikających z Kodeksu pracy.

§ 6. 1. Zakład pracy zawiera z pracownikiem, o którym mowa w § 4 ust. 1, umowę określającą wzajemnie prawa i obowiązki stron.

2. Pracownik, który otrzymał od zakładu pracy świadczenia, o których mowa w § 4, i w trakcie nauki lub po jej ukończeniu w terminie określonym w umowie, nie dłuższym niż 3 lata:

- 1) rozwiąże stosunek pracy za wypowiedzeniem,
 - 2) z którym zakład rozwiąże stosunek pracy bez wypowiedzenia z jego winy,
 - 3) którego stosunek pracy wygaśnie wskutek porzucenia pracy
- jest obowiązany do zwrotu kosztów poniesionych przez zakład pracy na jego naukę w wysokości proporcjonalnej do czasu pracy po ukończeniu nauki lub czasu pracy w czasie nauki, chyba że zakład pracy odstąpi od żądania zwrotu kosztów w części lub w całości.

3. Pracownik, który otrzymał od zakładu pracy świadczenia, o których mowa w § 4, jest obowiązany, na wniosek zakładu pracy, do zwrotu kosztów tych świadczeń w części lub całości, jeżeli bez uzasadnionych przyczyn przerwie naukę w szkole lub jej nie podejmie.

4. Pracownik nie ma obowiązku zwrotu kosztów, o których mowa w ust. 2, mimo rozwiązania stosunku pracy, jeżeli zostało ono spowodowane:

- 1) szkodliwym wpływem wykonywanej pracy na zdrowie pracownika, stwierdzonym orzeczeniem lekarskim wydanym w trybie odrębnych przepisów, w razie gdy zakład pracy nie przeniósł go do innej pracy odpowiedniej ze względu na stan zdrowia i kwalifikacje zawodowe w terminie wskazanym w orzeczeniu lekarskim.
- 2) brakiem możliwości dalszego zatrudnienia ze względu na inwalidztwo lub utratę zdolności do wykonywania dotychczasowej pracy,
- 3) przeprowadzeniem się pracownika do innej miejscowości w związku ze zmianą miejsca zatrudnienia małżonka,
- 4) przeprowadzeniem się pracownika do innej miejscowości ze względu na zawarcie związku małżeńskiego z osobą zamieszkałą w tej miejscowości.

§ 7. 1. Wymiar urlopu szkoleniowego dla pracownika skierowanego, przystępującego do egzaminów końcowych, w tym egzaminów eksternistycznych, w szkołach ponadpodstawowych wszystkich typów wynosi 6 dni roboczych.

2. Pracownikowi skierowanemu, który po ukończeniu szkoły ponadpodstawowej przystępuje do egzaminu dojrzałości, przysługuje urlop szkoleniowy w wymiarze 6 dni roboczych.

3. Pracownikowi skierowanemu, który podejmuje naukę w szkole wieczorowej, przysługują zwolnienia z części dnia pracy nie przekraczające 5 godzin tygodniowo, jeżeli czas pracy nie pozwala na punktualne przybycie na zajęcia.

4. Pracownikowi skierowanemu, który podejmuje naukę w szkole ponadpodstawowej systemem zaocznym, przysługuje urlop szkoleniowy w każdym roku szkolnym w wymiarze do 12 dni roboczych, przeznaczony na udział w zajęciach obowiązkowych (konsultacjach).

5. Wymiar urlopu szkoleniowego w każ-

dym roku studiów w szkole wyższej, przeznaczonych na udział w obowiązkowych zajęciach oraz przygotowanie się i przystąpienie do egzaminów, wynosi dla pracownika skierowanego:

- 1) na studia wieczorowe — 21 dni roboczych,
- 2) na studia zaoczne — 28 dni roboczych.

6. W ostatnim roku studiów, o których mowa w ust. 5, pracownikowi skierowanemu przysługuje dodatkowo 21 dni roboczych urlopu szkoleniowego na przygotowanie pracy magisterskiej (dyplomowej) oraz przygotowanie się i przystąpienie do egzaminu magisterskiego (dyplomowego).

7. Urlop szkoleniowy lub zwolnienie z części dnia pracy dla pracownika skierowanego uczącego się w systemie mieszanym wynosi:

- 1) w części przewidzianej na kształcenie w systemie dziennym — na czas trwania obowiązkowych zajęć,
- 2) w części przewidzianej na kształcenie w systemie wieczorowym i zaocznym — w wymiarze proporcjonalnym do czasu trwania nauki w danym systemie.

Rozdział 3

Kształcenie, doksztalcenie i doskonalenie w formach pozaszkolnych

§ 8. 1. Podstawowymi formami kształcenia, doksztalcenia, a także doskonalenia w formach pozaszkolnych są:

- 1) studia podyplomowe,
- 2) kursy,
- 3) seminaria.

2. W miarę potrzeby mogą być również organizowane inne formy, np. staże zawodowe, staże specjalizacyjne, praktyki zawodowe, samokształcenie kierowane itp.

§ 9. 1. Pracownikowi podnoszącemu

kwalifikacje zawodowe w formach pozaszkolnych na podstawie skierowania zakładu pracy przysługuje, o ile umowa zawarta między nim i zakładem pracy nie stanowi inaczej.

- 1) zwrot kosztów uczestnictwa, w tym zakwaterowania, wyżywienia i przejazdu,
- 2) urlop szkoleniowy na udział w obowiązkowych zajęciach oraz zwolnienie z części dnia pracy w wymiarze określonym w § 10, płatne według zasad obowiązujących przy obliczaniu wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy.

2. Przepisy § 6 stosuje się odpowiednio, z tym że zawarcie umowy nie jest konieczne w przypadku, gdy zakład pracy nie uzależnia wydania pracownikowi skierowania w celu kształcenia, doksztalcania lub doskonalenia w formach pozaszkolnych od zobowiązania się pracownika do przepracowania określonego czasu w zakładzie pracy po ukończeniu nauki, a w razie niedotrzymania zobowiązania — do zwrotu części lub całości kosztów poniesionych na ten cel przez zakład pracy.

3. Pracownik podnoszący kwalifikacje w formach pozaszkolnych na podstawie skierowania zakładu pracy, który nie podejmie lub przerwie naukę bez uzasadnionych przyczyn, jest obowiązany — na wniosek zakładu pracy — zwrócić część lub całość kosztów uczestnictwa w szkoleniu.

§ 10. 1. Wymiar urlopu szkoleniowego na udział w obowiązkowych zajęciach w ciągu całego okresu trwania nauki na studiach podyplomowych zaocznych wynosi dla pracownika skierowanego do 28 dni roboczych.

2. Wymiar urlopu szkoleniowego przeznaczonego na przygotowanie się i przystąpienie do egzaminów końcowych dla pracownika skierowanego na:

- 1) wieczorowe i zaoczne studia podyplomowe,
- 2) kursy wieczorowe i zaoczne oraz seminaria,
- 3) samokształcenie kierowane.
- 4) staże zawodowe lub specjalizacyjne odbywane przez pracowników, o których mowa w § 1 ust. 3, wynosi do 6 dni roboczych i ustalany jest przez zakład pracy w zależności od czasu trwania szkolenia i egzaminów.

3. Wymiar urlopu szkoleniowego przeznaczonego na udział w obowiązkowych konsultacjach dla pracownika skierowanego na kursy zaoczne wynosi do 2 dni roboczych w miesiącu.

4. Wymiar urlopu szkoleniowego przeznaczonego na udział w konsultacjach dla pracownika skierowanego, odbywającego samokształcenie kierowane, wynosi do 3 dni roboczych w całym okresie samokształcenia.

5. Pracownikowi skierowanemu na wieczorowe studia podyplomowe oraz na kursy i seminaria przysługuje zwolnienie z części dnia pracy nie przekraczające 5 godzin tygodniowo, jeżeli czas pracy nie pozwala na punktualne przybycie na zajęcia.

6. Pracownikom, o których mowa w § 1 ust. 3, ze względu na specyfikę szkolenia przysługuje urlop szkoleniowy na czas trwania obowiązkowych zajęć wynikających z określonych form doksztalcania lub doskonalenia w służbie zdrowia.

§ 11. Pracownikowi podejmującemu naukę w formach pozaszkolnych bez skierowania może być udzielony urlop bezpłatny i zwolnienie z części dnia pracy bez zachowania prawa do wynagrodzenia w wymiarze ustalonym na zasadzie porozumienia między zakładem pracy i pracownikiem. Przepis § 5 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 12. 1. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz wykształcenie ogólnego w formach pozaszkolnych może być prowadzone przez:

- 1) centra kształcenia ustawicznego,
- 2) szkoły,
- 3) ośrodki szkolenia, doksztalcania i doskonalenia kadr,
- 4) placówki naukowe i naukowo-badawcze,
- 5) zakłady pracy,
- 6) stowarzyszenia, fundacje, spółki oraz inne osoby prawne i osoby fizyczne, zwane dalej „organizatorami”, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Studia podyplomowe mogą być prowadzone przez szkoły wyższe, placówki naukowe i naukowo-badawcze oraz inne jednostki, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią.

§ 13. Organizatorzy zobowiązani są do zapewnienia dla prowadzonej przez siebie działalności:

- 1) planów i programów nauczania,
- 2) kadry dydaktycznej posiadającej kwalifikacje zawodowe odpowiadające rodzajowi prowadzonych zajęć,
- 3) odpowiedniego nadzoru wewnętrznego,
- 4) warunków lokalowych wraz z wyposażeniem dydaktycznym, niezbędnych do prawidłowej realizacji zadań edukacyjnych,
- 5) warunków przewidzianych dla uruchomienia danego rodzaju działalności, o ile wynikają one z odrębnych przepisów.

§ 14.1. Ukończenie pozaszkolnych form kształcenia, doksztalcania i doskonalenia potwierdzają odpowiednio:

- 1) dyplom,
- 2) świadectwo,
- 3) zaświadczenie,

wydane według wzorów określonych w załącznikach nr 1—6 do rozporządzenia, oraz inne dokumenty określone w odrębnych przepisach.

2. Duplikaty dyplomów i świadectw, o których mowa w ust. 1, wystawia organizator lub kurator oświaty na podstawie posiadanej dokumentacji. Duplikat wystawia się na blankiecie właściwym dla danego dyplomu lub świadectwa.

§ 15. Podstawową dokumentacją, którą obowiązany jest prowadzić organizator, są:

- 1) programy nauczania,
- 2) dzienniki zajęć,
- 3) protokoły z przebiegu egzaminów,
- 4) rejestry wydanych dokumentów, o których mowa w § 14.

§ 16. Program określonej formy pozaszkolnej powinien zawierać:

- 1) założenia organizacyjno-programowe, określające:
 - a) nazwę formy nauczania,
 - b) cel edukacji,
 - c) zakres tematyczny,
 - d) zasady doboru uczestników,
 - e) czas trwania i sposób organizacji,
 - f) sposób sprawdzania efektów nauczania,
- 2) plan nauczania, określający w szczególności:
 - a) przedmioty nauczania i ich wymiar,
 - b) rozkład zajęć,
- 3) program nauczania poszczególnych przedmiotów, określający:
 - a) treści nauczania,
 - b) wskazówki metodyczne,
 - c) wykaz literatury,
 - d) wykaz niezbędnych środków dydaktycznych.

§ 17. Kursy pedagogiczne, o których mowa w § 9 ust. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1992 r. w sprawie organizowania i finansowania praktycznej nauki zawodu, praw i obowiązków podmiotów organizujących tę naukę oraz uczniów odbywających praktyczną naukę zawodu (Dz.U. Nr 97, poz. 479), kończą się egzaminem złożonym przed państwową komisją egzaminacyjną, powołaną przez właściwego kuratora oświaty.

Rozdział 4

Tytuły kwalifikacyjne

§ 18. 1. Potwierdzeniem poziomu posiadanych kwalifikacji zawodowych są tytuły:

- 1) wykwalifikowany robotnik w zawodzie,
- 2) mistrz w zawodzie.

2. O tytuł wykwalifikowanego robotnika w zawodzie mogą ubiegać się osoby, które przepracowały w zawodzie co najmniej okres równy okresowi trwania nauki zawodu przewidzianemu dla danego zawodu objętego klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego.

3. O tytuł mistrza w zawodzie mogą ubiegać się osoby, które posiadają tytuł wykwalifikowanego robotnika w danym zawodzie i przepracowały co najmniej trzy lata w tym zawodzie.

4. Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych lub liceów zawodowych mogą ubiegać się o przyznanie bez egzaminu tytułu robotnika wykwalifikowanego w zawodzie pokrewnym do wyuczonego, o ile przepracowali w tym zawodzie okres równy okresowi trwania nauki zawodu, przewidzianemu dla zawodu pokrewnego.

§19. 1. Egzaminy przeprowadzają oraz przyznają tytuły kwalifikacyjne państwowe komisje egzaminacyjne, powoływane przez kuratorów oświaty.

2. Państwowe komisje egzaminacyjne mogą być powołane przy:

- 1) centrach kształcenia ustawicznego,
- 2) szkołach zawodowych publicznych oraz niepublicznych posiadających uprawnienia szkół publicznych,
- 3) zakładach pracy posiadających warunki do przeprowadzania egzaminów — na ich wnioski.

§ 20. 1. W skład państwowej komisji egzaminacyjnej wchodzi: przewodniczący, zastępca przewodniczącego, sekretarz oraz członkowie.

2. Członkowie państwowej komisji egzaminacyjnej powinni posiadać niżej wymienione kwalifikacje:

- 1) przewodniczący komisji i jego zastępca:
 - a) wyższe wykształcenie techniczne i co najmniej 3-letnią praktykę zawodową
 - albo
 - b) średnie wykształcenie techniczne i co najmniej 5-letnią praktykę zawodową,
- 2) pozostali członkowie komisji — wyższe lub średnie wykształcenie techniczne albo dyplom mistrzowski i co najmniej 5-letnią praktykę zawodową.

§ 21. 1. Wysokość opłat za egzaminy oraz za przyznanie tytułu kwalifikacyjnego bez egzaminu określa załącznik nr 7 do rozporządzenia.

2. Podstawę ustalenia opłat, o których mowa w ust. 1, stanowi kwota przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzedzającym kwartale, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego dla celów emerytalnych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

3. W uzasadnionych przypadkach, na wniosek zainteresowanego, przewodni-

czący państwowej komisji egzaminacyjnej może zwolnić go całkowicie lub częściowo od opłat, o których mowa w ust. 1.

4. Po dopuszczeniu do egzaminu kandydat uiszcza opłatę na rachunek jednostki, przy której działa państwowa komisja egzaminacyjna.

§ 22. 1. Regulamin i zakres egzaminu na tytuły kwalifikacyjne w określonym zawodzie ustala państwowa komisja egzaminacyjna na podstawie ramowego regulaminu, stanowiącego załącznik nr 8 do rozporządzenia.

2. Regulamin i zakres egzaminu zatwierdza kurator oświaty.

3. Państwowa komisja egzaminacyjna sporządza protokoły z posiedzeń dotyczących przeprowadzenia egzaminów lub przyznania tytułów kwalifikacyjnych według wzorów określonych w załącznikach nr 9 i 10 do rozporządzenia.

§ 23. 1. Przyznanie tytułu mistrza w zawodzie potwierdza dyplom, a tytuł wykwalifikowanego robotnika w zawodzie — świadectwo, których wzory określają załączniki nr 5 i 6 do rozporządzenia.

2. Świadectwa oraz dyplomy wydawane przez państwowe komisje egzaminacyjne, powołane przy jednostkach nie posiadających prawa używania pieczęci urzędowej, są rejestrowane oraz opatrywane pieczęcią urzędową przez kuratora oświaty.

3. Jednostki posiadające pieczęć urzędową są zobowiązane do prowadzenia rejestrów oraz opatrywania pieczęcią urzędową wydawanych świadectw i dyplomów.

4. Rejestry wydanych przez państwowe komisje egzaminacyjne świadectw i dyplomów przekazywane są do kuratorium oświaty i przechowywane jako akta trwałe według obowiązujących w tym zakresie przepisów.

5. Dokumentacja dotycząca działalno-

ści państwowej komisji egzaminacyjnej przechowywana jest przez jednostkę, przy której została powołana komisja przez okres 3 lat.

§ 24. Nadzór nad organizacją i przebiegiem egzaminów oraz wydawaniem świadectw i dyplomów sprawuje kurator oświaty.

§ 25. Tytuły „czeladnik” oraz „mistrz”, uzyskane w wyniku złożenia egzaminu przed komisją egzaminacyjną działającą przy izbie rzemieślniczej, są równorzędne tytułom kwalifikacyjnym określonym w § 18 ust. 1.

Rozdział 5

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 26. Pracownicy korzystający ze świadczeń na dotychczas obowiązujących zasadach zachowują je do czasu ukończenia nauki, chyba że przepisy rozporządzenia przewidują świadczenia korzystniejsze.

§ 27. Zgodnie z art. 80 ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o zmianie upoważnień do wydawania aktów wykonawczych (Dz.U. Nr 35, poz. 192) tracą moc:

- 1) uchwała nr 367 Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1959 r. w sprawie przyznawania robotnikom tytułów kwalifikacyjnych (Monitor Polski Nr 76, poz. 402 i z 1971 r. Nr 37, poz. 239),
- 2) uchwała nr 263 Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 1982 r. w sprawie podnoszenia kwalifikacji pracowników uspołecznionych zakładów pracy oraz świadczeń przysługujących tym pracownikom (Monitor Polski z 1983 r. Nr 1, poz. 6, z 1986 r. Nr 13, poz. 89 i z 1988 r. Nr 17, poz. 136),
- 3) uchwała nr 66 Rady Ministrów z dnia 6 czerwca 1983 r. w sprawie specjalizacji zawodowej inżynierów (Monitor Polski Nr 24, poz. 131 i z 1987 r. Nr 12, poz. 100),
- 4) uchwała nr 54 Rady Ministrów z dnia

6 kwietnia 1987 r. w sprawie specjalizacji zawodowej techników (Monitor Polski Nr 12, poz. 101),

5) uchwała nr 164 Rady Ministrów z dnia 12 września 1988 r. w sprawie specjalizacji zawodowej ekonomistów

(Monitor Polski Nr 28, poz. 251).

§ 28. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Edukacji Narodowej: *Z. Flisowski*

Minister Pracy i Polityki Socjalnej: *J. Kuroń*

Załączniki do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 12 października 1993 r. (poz. 472) — łącznie 10, znajdziecie Państwo w Dzienniku Ustaw nr 103 z dnia 25 X 1993 r.

Konferencje, seminaria sympozja

Wychowanie ekologiczne w Stowarzyszeniu Oświatowców Polskich

Biorąc pod uwagę nasilający się proces degradacji środowiska naturalnego oraz znikomą wiedzę społeczeństwa w zakresie ochrony życia na ziemi, po dokonaniu głębokiej analizy stanu faktycznego zniszczeń ekologicznych, Zarząd Główny Stowarzyszenia Oświatowców Polskich w roku 1988 powołał Komisję Ekologiczną, której podstawowym zadaniem było profilaktyczne szerzenie wiedzy w nadziei zmniejszenia groźby skażenia przyrody i zjawisk jej towarzyszących. W skład Komisji weszli prezesi naszych Oddzia-

łów Wojewódzkich z Warszawy, Opola, Poznania, Krakowa i Torunia. Funkcję przewodniczącego powierzono wówczas dr inż. Zofii Wacek-Iwanickiej. Przystąpiono do organizowania komisji wojewódzkich przy oddziałach naszego Stowarzyszenia, a w roku 1990, dzięki rozwojowi działalności zmieniono nazwę na Główną Komisję Ekologiczną, która obejmowała swoim zasięgiem część terytorium Polski. Analizując pracę Komisji stwierdzono, że istnieje pilna potrzeba permanentnego nasilenia kształcenia ekologicznego we wszystkich środowiskach, ze szczególnym zwróceniem uwagi na młodzież. W tej sytuacji w roku 1991 powołano Główną Komisję Edukacji Ekologicznej. Nazwa stała się adekwatna do zasięgu działania, obejmując znaczną część terytorium Polski. Osobiste zaangażowanie przewodniczącego dr inż.

Zofii Wacek-Iwanickiej spowodowało zainteresowanie reprezentowaną przez Komisję działalnością, co pozwoliło na liczne kontakty z szeregiem osób ze świata nauki.

Po rezygnacji dr inż. Zofii Wacek-Iwanickiej z pełnionej dotychczas funkcji oraz w związku z coraz bardziej rozwijającą się problematyką ekologiczną, w roku 1993 w marcu powołano nowy skład Komisji i przyjęto nazwę Krajowa Komisja Edukacji Ekologicznej. W jej skład weszli:

- Prof. dr hab. Marek Nawalany — Dyrektor Instytutu Inżynierii Środowiska Politechniki Warszawskiej;
- Prof. dr hab. Wiesław Nowakowski — nauczyciel akademicki w SGGW;
- Doc. dr hab. Janusz Janecki — nauczyciel akademicki w SGGW oraz przewodniczący Zarządu Głównego Ligi Ochrony Przyrody;
- Dr Henryk Filipowicz — Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa;
- Dr Wiesław Gworys — Prezes Oddziału Wojewódzkiego Stowarzyszenia Oświatowców Polskich w Częstochowie, nauczyciel akademicki Politechniki Częstochowskiej, członek Zarządu Głównego SOP;
- Mgr Jacek Rogoża — Prezes Oddziału Wojewódzkiego Oświatowców Polskich w Opolu, członek Zarządu Głównego SOP;
- Mgr Michał Strutyński — przedstawiciel Zarządu Głównego Stowarzyszenia Oświatowców Polskich.

Aktualnie praca Komisji koncentruje się na edukacji ekologicznej w szerokim pojęciu. Organizujemy spotkania w szkołach podstawowych, ponadpodstawowych i wy-

ższych, seminaria dla pracowników przemysłu, rolnictwa, leśnictwa i dla nauczycieli wszystkich szczebli. Jesteśmy w trakcie przygotowań do uczestnictwa w grupach przedszkolnych przez specjalnie przygotowanych do tego celu prelegentów.

W minionym okresie zorganizowaliśmy spotkania: dwukrotnie w Drohiczyźnie na temat produkcji zdrowej żywności, w Szczawnicy w sprawie uprawy pasz, w Zakopanem—Kościelisku zapoznaliśmy miejscową ludność z warunkami, jakie obowiązują na terenie Parku Narodowego. W dniach 9—11 listopada 1992 r. seminarium dla studentów Politechniki, pracowników zakładów pracy oraz młodzieży szkolnej o różnej tematyce ekologicznej. W grudniu 1992 r. w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego dla studentów i okolicznych mieszkańców z dzielnicy Ursynów w Warszawie. W dniach 3—5 marca 1993 r. w Zamościu — dla młodzieży średnich szkół ogólnokształcących z Zamościa i okolic, w Sitnie k. Zamościa w Wojewódzkim Ośrodku Doradztwa Rolniczego dla nauczycieli szkół rolniczych, słuchaczy Uniwersytetu Ludowego i rolników indywidualnych. W dniach 12—13 kwietnia 1993 r. w Płocku dla pracowników zakładów produkcyjnych oraz dla nauczycieli i młodzieży szkolnej oraz w dniu 21 czerwca — również w Płocku dla młodzieży Liceum Ogólnokształcącego im. Małachowskiego. W dniu 5 maja w Bytomiu dla młodzieży szkół średnich oraz społeczeństwa, gdzie istnieje szczególnie wysoki stopień zagrożenia degradacją środowiska. W Legioniowie k. Warszawy — seminarium metodyczne dla nauczycieli szkół podstawowych.

Nie sposób wymieniać tu wszystkie nasze spotkania. Było ich bardzo dużo.

Zwróciliśmy uwagę na te najważniejsze, w których uczestniczyły ekipy naszych wykładowców. Nie wspominam o wielokrotnych spotkaniach indywidualnych, głównie w szkołach warszawskich i podwarszawskich.

Wykładowcami byli: prof. dr hab. Ryszard Dzieciotowski, prof. dr hab. Józef Kubica, prof. dr hab. Andrzej Szujecki, prof. dr hab. Stefan Kozłowski, prof. dr hab. Mieczysław Pokorski, doc. dr hab. Janusz Janecki, doc. dr hab. Władysław Aulak, dr inż. Zofia Wacek-Iwanicka, prof. dr hab. Wiesław Nowakowski, dr Wiesław Gworys, dr Krzysztof Rachański, dr hab. Gerard Buraczewski, dr hab. Bolesław Krzysztofik, dr Bolesław Iwan, dr Wojciech Beblo i wielu, wielu innych wrażliwych na zło wyrządzane przez nieodpowiedzialne jednostki zaopatrzone w natręctwo cywilizacji prowadzącej do zagłady życia i katastrofy ekologicznej.

Jesteśmy również — w miarę naszych skromnych możliwości, fundatorami symbolicznych nagród dla szkół i młodzieży w postaci wydawnictw ekologicznych oraz plansz z zakresu ochrony przyrody, z przeznaczeniem dla uczestników konkursów tematycznie związanych z ochroną środowiska.

W najbliższej przyszłości przewidujemy rozwój różnorodnej działalności ekologicznej, poszerzając wachlarz zagadnień i zasięg pracy w terenie.

Michał Strutyński

Wiosenna szkoła andragogiki

W Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Oświatowców Polskich podjęte zostały

prace przygotowawcze do zwołania VI Sesji Wiosennej Szkoły Andragogiki w roku 1995. Zgodnie z sugestią Komisji Wniosków V Sesji WSA tematem wiodącym następnej sesji będzie „Oświata Pozaszkolna” w najszerszym ujęciu tego zagadnienia. W ramach VI Sesji WSA poza zajęciami plenarnymi przewiduje się udział uczestników w pracach trzech sekcji problemowych. W pierwszej sekcji skupieni będą uczestnicy zainteresowani teoretycznymi aspektami pozaszkolnej oświaty dorosłych. Głównym ich zadaniem będzie podjęcie próby określenia kierunków rozwoju i optymalizacji pozaszkolnej edukacji dorosłych, na podstawie przedyskutowania takich zagadnień, jak:

- * pozaszkolna oświata dorosłych czynnikiem rozwoju cywilizacyjnego,
- * istota i cele pozaszkolnej edukacji dorosłych w warunkach gospodarki rynkowej,
- * aktywność i aspiracje edukacyjne ludzi dorosłych.

Druga sekcja zajmuje się problematyką funkcjonalności i przydatności pozaszkolnej edukacji dorosłych. W szczególności skoncentruje się na czynnikach wspomagających i hamujących funkcjonalność pozaszkolnej oświaty dorosłych, stopniu wykorzystania możliwości edukacyjnych środków masowego przekazu bezpośrednio i we współpracy z instytucjami kulturalno-oświatowymi oraz na szansach rozwoju instytucjonalnych form upowszechnienia kultury.

Uczestnicy trzeciej sekcji rozpatrzą stan kadry pozaszkolnej edukacji dorosłych i jej jakościowe zróżnicowanie. Omówią również potrzeby kadrowe pozaszkolnej oświaty oraz aktualne prob-

lemy kształcenia, doksztalcania i doskonalenia kadry kulturalno-oświatowej. W wyniku tych prac może być ukazana wizja nowej koncepcji przygotowywania pracowników kulturalno-oświatowych.

Dla przygotowania się do aktywnego udziału w pracach wyżej wymienionych sekcji problemowych pomocną będzie następująca literatura:

Aleksander T.: *Pozaszkolna edukacja ogólnokształcąca dorosłych*. Kraków 1992.

Marczuk M.: *Ewolucja postaw młodzieży i dorosłych wobec edukacji w warunkach przemian ustrojowych*. Lublin 1993.

Pedagogika społeczna. Red.: Pilch T., Lepalczyk J. Warszawa 1993.

Relacje między ludźmi jako przedmiot badań pedagogicznych. Red.: Przeclawska A. Warszawa 1993, s. 121—176.

Problemy oświaty i kultury dorosłych. Red.: Adamczuk E., Adamowska L. Lublin 1992.

Problemy edukacji dorosłych. Nowak J., Wujek T. Warszawa 1988, s. 53—69, 179—196.

Dom kultury w środowisku. Red.: Nocuń A.W. Warszawa 1990.

Wprowadzenie do pedagogiki dorosłych. Red.: Wujek T. Warszawa 1992, s. 322—351.

Domy kultury w Polsce Ludowej. Ciechanów 1985.

"*Oświata Dorosłych*". Rok 1990, nr 6, s. 190—202., 208—213.

"*Oświata Dorosłych*". Rok 1989, nr 2, s. 73—85.

O dalszych wynikach przygotowań VI Ogólnopolskiej Sesji WSA, a zwłaszcza o jej założeniach organizacyjno-programowych będziemy informować w następnych numerach „Edukacji Dorosłych”.

Tadeusz Wujek

Zadania konsultantów przedmiotów zawodowych — oczekiwania i możliwości

W dniach 4—5 listopada 1993 r. Pracownia Doskonalenia Przedmiotów Zawodowych Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli zorganizowała ogólnopolskie seminarium dla nauczycieli konsultantów przedmiotów zawodowych.

Celem seminarium była między innymi wymiana informacji o szkolnictwie zawodowym w jego trudnym okresie transformacji, zapoznanie uczestników z pracami naukowymi z zakresu pedagogiki pracy i technologii kształcenia oraz wymiana doświadczeń między konsultantami różnie realizującymi swoje zadania zawodowe w poszczególnych regionach kraju.

W ramach sesji plenarnej przedstawiona została przez przedstawicieli Ministerstwa Edukacji Narodowej: Instytutu Badań Edukacyjnych aktualna sytuacja szkolnictwa zawodowego oraz zamierzenia dotyczące modernizacji programowej. Obecny stan doradztwa przedmiotów zawodowych w Polsce był z kolei przedmiotem wystąpienia przedstawiciela CODN.

Nurt badawczy w ramach seminarium prezentowali pracownicy naukowcy: Zakładu Technologii Kształcenia Instytutu Pedagogiki UAM w Poznaniu, Ośrodka Kształcenia i Doskonalenia Kadr w Międzyresortowym Centrum Naukowym Eksploatacji Majątku Trwałego w Radomiu oraz Katedry Pedagogiki Pracy WSP w Bydgoszczy.

Problematyka kolejnych wystąpień dotyczyła:

— kształcenia multimedialnego w szkole zawodowej,

— nowych wymagań wobec nauczycieli w kontekście kształcenia zawodowego w systemie modułowym,

— nauczyciela szkoły zawodowej jako podmiotu i przedmiotu badań naukowych.

W ramach sesji panelowej uwagę skupiono na problemach, zadaniach i oczekiwaniach konsultantów przedmiotów zawodowych. Zidentyfikowano wstępnie najpilniejsze problemy do rozwiązania, które będą przedmiotem planowanych na 1994 rok seminariów i konferencji.

Krzysztof Symela

System standardów kwalifikacji zawodowych

W dniach 10—11 grudnia w Miedzeszynie odbyła się międzynarodowa konferencja zorganizowana przez Fundusz Współpracy Biura Koordynacji Kształcenia Kadr. W konferencji uczestniczyli m.in. przedstawiciele MEN, MPiPS, MPiH, Instytutu Badań Edukacyjnych, Związku Pracodawców Warszawy i Mazowsza, Związku Rzemiosła Polskiego, Związku Nauczycielstwa Polskiego, Związku Zakładów Doskonalenia Zawodowego oraz liczni eksperci zagraniczni i przedstawiciele organizatorów. Łącznie w konferencji wzięło udział ok. 30 osób.

Konferencję otworzyła Dyrektor Departamentu Kształcenia Zawodowego MEN — pani Joanna Szpakowska, która wygłosiła referat pt. „System standardów kwalifikacji zawodowych”. We wprowadzeniu Pani Dyrektor J. Szpakowska stwierdziła, że w Polsce istnieje system zapewniający utrzymanie uzyskiwanych

w szkołach standardów kwalifikacyjnych na porównywalnym poziomie. Na system ten składa się: centralne przygotowanie dokumentacji programowych dla szkół oraz system egzaminów końcowych. W przyszłości możliwe będzie zastosowanie centralnego sterowania dotyczącego opracowywania wymogów kwalifikacyjnych do opracowywania kwalifikacji kluczowych dla określonych grup kwalifikacji, w ramach tego samego rodzaju wykonywanej pracy.

Obradom przewodniczył prof. Stefan M. Kwiatkowski oraz prof. Mirosław Szymański. W toku obrad wygłoszono następujące referaty:

Stefan M. Kwiatkowski: „Model czynności poznawczych”,

Elżbieta Drogosz-Zabłocka: „Klasyfikacja i strukturyzacja czynności i umiejętności”,

Andrzej Bogaj: „Taksonomie celów kształcenia — poziomy kompetencji zawodowych”,

Mirosław Szymański: „Kryteria porównywalności dyplomów”,

Olivier Bertrand: „Cele, poziomy nauczania (standardy) i systemy certyfikacji we francuskim szkolnictwie zawodowym”,

Peter Grootings: „Standardy kwalifikacyjne z perspektywy europejskiej: współpraca, uznawanie, porównywalność i przejrzystość”,

David Handley: „Kluczowe tematy rozwijania standardów zatrudnienia i kształtu kwalifikacji zawodowych — doświadczenia Wielkiej Brytanii”,

David Parkes: „Szkolenie zawodowe — wspólne cele, różne rozwiązania”,

Ernst Ross: „System standaryzacji kwalifikacji zawodowych w dualnym systemie kształcenia zawodowego w Niemczech”,

Alan Biggin: „Kontekstualizacja standardów w ramach polskiego systemu kształcenia zawodowego wobec wewnętrznych i zewnętrznych oczekiwań i tendencji” (Analiza SWOT).

Referenci polscy w większym stopniu skoncentrowali się na teoretycznych aspektach standardów kwalifikacji zawodowych. Eksperti zagraniczni podkreślali natomiast kwestie aplikacji i zastosowań praktycznych. Stwierdzili, że nie ma czegoś takiego jak europejskie standardy kwalifikacji, z drugiej jednak strony poszukiwane są sposoby osiągnięcia większej przejrzystości i porównywalności kwalifikacji i tu bardzo ważną rolę odegrać mogą standardy kwalifikacji zawodowych.

W dyskusji zwracano szczególną uwagę na konieczność powiązania standardów kwalifikacji zawodowych z potrzebami rynku pracy, a zwłaszcza z oczekiwaniami pracodawców.

Należy podkreślić świetną organizację konferencji, co jest już tradycją spotkań organizowanych przez BKKK. Organizatorzy zadbali również o bardzo staranne przygotowanie materiałów, które zostały wydane w języku polskim i angielskim. Należy żałować, że nie umożliwiono udziału w konferencji szerszemu gronu polskich specjalistów, a zwłaszcza większej liczbie osób przygotowujących programy nauczania dla szkół zawodowych.

Michał Butkiewicz

Edukacja europejska, idea, treści, realia

W listopadzie 1993 roku Komitet Prognoz „Polska w XXI wieku” przy Prezy-

dium PAN zorganizował konferencję poświęconą edukacji europejskiej (idea—treści—realia). Była to kontynuacja cyklu interdyscyplinarnych konferencji organizowanych w latach 1972—1992 przez prof. Bogdana Suchodolskiego, których tematyka zawsze obejmowała problemy współczesnego człowieka, edukacji i kultury. Na wspomnianej konferencji zajmowano się zagadnieniami poruszającymi szeroko problematykę:

- Europy jako kategorii edukacji wspólnotowej,
- trwałych wartości jako podstawy edukacji europejskiej,
- tolerancji jako celu kształcenia,
- europejskiego wymiaru edukacji nauczycielskiej.

W wypowiedziach referentów podkreślano wagę umiejętności komunikowania się w sytuacji tworzących się i już trwających konfliktów w Europie, konieczność wypracowania wspólnotowych ideałów edukacyjnych dla całego kontynentu europejskiego, uczenia pluralizmu wartości, kształtowania szacunku dla cudzej inności, wzbogacania o wymiar wspólnoty, rozumienia i porozumienia. Padło wiele pytań. Jedno z ważniejszych to: w jakim zakresie edukacja europejska wyrażając własną swoistość i tożsamość będzie współuczestniczyć w przygotowaniu ludzi do rozwiązywania wielkich problemów świata i współtworzyć pogodzoną społeczność globalną. Dużą uwagę w wypowiedziach zwracano na konieczność wiązania edukacji kulturalnej i ekologicznej z wychowaniem dla pokoju.

(skrót — *Głos Nauczycielski* 1993 nr 50)

Funkcje dydaktyczne zastępcy kierownika Wojewódzkiego Urzędu Pracy w stymulacji polityki rynku pracy

Jest to temat główny I seminarium zorganizowanego 15—17 grudnia 1993 r. w Malborku przez Wojewódzki Urząd Pracy w Elblągu oraz Departament Edukacji Pozaszkolnej i Poradnictwa Zawodowego Urzędu Pracy.

Seminarium prowadził Dyrektor Departamentu dr Edward Piotr Piotrkowski. Cele seminarium, to:

- upowszechnienie dorobku szkoły krakowskiej i gdańskiej w oparciu o doświadczenia brytyjskie i gdańskie,
- uświadomienie kadrze kierowniczej urzędów pracy jej roli i zadań w kształtowaniu rynku pracy,
- stworzenie możliwości budowania systemu przepływu informacji oraz uświadomienia funkcji i znaczenia informacji w kreowaniu polityki edukacyjnej.

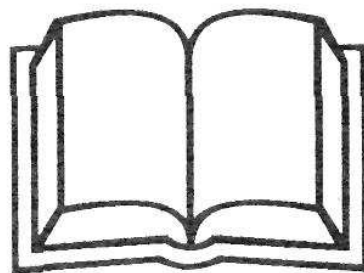
W czasie seminarium prowadzono wykłady, warsztaty i prezentację organizacji

obsługi bezrobotnych oraz systemu pośrednictwa pracy bezpośrednio w RUP, w Gdańsku (G. Zielińska, R. Budnik). Z zainteresowaniem przyjęto informacje o strategii rynku pracy (A. Paluchowska), wynikach badań socjologicznych i planowania zadań edukacyjnych (A. Bujak, A. Kakitek), roli doradztwa zawodowego (K. Rewers), komputerowym wspomaganiu przepływu informacji (E. Jagiełło) oraz Centrum Pracy w Stargardzie (L. Milczek), nowych doświadczeniach w edukacji bezrobotnych i pracowników urzędów pracy WUP w Elblągu (R. Stolarowicz).

Uzupełnieniem podstawowego nurtu były wystąpienia traktujące o naukowo-metodycznym wspomaganiu przekwalifikowania i doskonalenia bezrobotnych (H. Bednarczyk) oraz o systemie bezrobotnych w Szwecji (T. Wallin).

Na seminarium wymieniono szereg informacji o różnorodnych formach działalności edukacyjnej urzędów pracy. Wyrażono deklaracje przenoszenia tych doświadczeń do własnych urzędów. Uczestnicy podkreślili konieczność opracowania niezbędnych materiałów metodycznych, jak i doskonalenia pracowników dla kreowania aktywnej działalności edukacyjnej urzędów pracy.

Henryk Bednarczyk

Co warto przeczytać

Kalinowska Anna: Ekologia — wybór przyszłości. Warszawa. Editions Spotkania, s. 375.

Autorka książki jest znanym popularyzatorem zagadnień ekologicznych. Prezentowane wydawnictwo zostało zalecone przez MEN do użytku szkolnego. Książka powstała dzięki pomocy finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz programu THEMPUS. Jest to zatem jeden z przykładów współpracy europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska.

W „zamiast wstępu” autorka odpowiada na pytanie o adresata książki w sposób następujący: „Na pewno nie jest to podręcznik „dla klasy”. Myślę raczej, że jest to książka dla każdej dorosłej osoby o przeciętnej wiedzy o świecie (a dorosłość przecież nie zależy od wieku), która chciałaby zdobyć aktualne wiadomości o najważniejszych zjawiskach ekologicznych i stanie środowiska i trochę rad, jak żyć bezpiecznie i w zgodzie z przyrodą”.

Treść książki zawarto w 27 rozdziałach, zatytułowanych podwójnie, i ma to walory popularyzatorskie. Na przykład rozdział pierwszy: Ekologia jako dziedzina naukowa, czyli obrona terminu przed nadużywaniem. Tytuły następnych rozdziałów wymienię jedynie w pierwszym członie: Nisza ekologiczna człowieka,

Miasta w naturze, Religia i przyroda, Filozofia ekologiczna, Zwierzę nasz brat, Zagrożenie bogactwa gatunkowego Ziemi, Klimat — wieczna zagadka, Kwaśne deszcze, Zielone bogactwo strefy umiarkowanej, Zagłada lasów tropikalnych, Rolnictwo a ekologia, Łowiectwo a ekologia, Podróże i ich konsekwencje, Góry śmieci, Woda — białe bogactwo, Zagrożenie warstwy ozonowej, Wiatraki kontra atom, Zdrowie i ekologia, Papieros a ekologia, Ekologia a świadomość społeczna, Ruchy ekologiczne, Osobowość ekologiczna, Ekologia i sztuka, Życie ekologicznie, Polityka i ekologia, Wielki finał, czyli początek budowania ekologicznego, rozwijającego się w harmonii z przyrodą społeczeństwa.

Czytając książkę odniosłem wrażenie, że autorka skupia się głównie na wnętrzu człowieka i uzależnieniu zmiany w otoczeniu od stanu duszy ludzkiej. Nie przypadkowo zatem wybrała jako motto swoich informacji i rozważań poezję J. Twardowskiego i cytat z J. Dorsta. Ten drugi pisał: „Niech nikomu się nie zdaje, że dla zachowania ludzkości wystarczy walczyć z zanieczyszczeniami, lepiej gospodarować zasobami Ziemi i powstrzymać mnożenie się szkodliwych obszarów działalności ludzkiej! Kiedy choroba tkwi w sercu pacjenta, lekarz nie uleczy go nakładając na rany maści, które w tej sytuacji pełniłyby tylko funkcje placebo.

Przyczyny naszych nieszczęść tkwią w naszych duszach... Proces ucłowieczenia może posuwać się dalej tylko pod warunkiem, że pocujemy się w pełni solidarni ze światem żywym, z tą ziemią, której elementy chemiczne nagromadziły się stopniowo przez cztery miliardy lat, by utworzyć dziwnego i skomplikowanego dwunoga, któremu Linneusz przedwcześnie nadał imię Sapiens. Nie doszliśmy jeszcze do kresu ewolucji, która przeprowadziła nas ze stanu prymitywnych człowiekowatych do stadium tryumfujących ludzi ery atomowej. Po etapie techniki musimy teraz przebyć etap myśli, dopiero wtedy będziemy mogli mówić o prawdziwej cywilizacji”.

W końcowej części książki zostały podane liczne pozycje bibliograficzne rodzime i zagraniczne, głównie najnowsze. Lista adresowa polskich organizacji, ruchów i grup ekologicznych jest dobrym przewodnikiem dla tych wszystkich, którzy zechcą nawiązać kontakty praktyczne dla działań w różnych formach. Są również podane tytuły wybranych pism ekologicznych i adresy ich redakcji. Dużą pomocą mogą być zawarte na kilku stronach adresy instytucji państwowych odpowiedzialnych za ochronę środowiska.

Wydawnictwo nie podało roku wydania publikacji. Nie ma też informacji o nakładzie. Myślę, że książka, mimo wysokiej ceny (222 tys. zł) znajdzie nabywców, a szczególnie czytelników. Każdy może znaleźć wiele dla siebie.

Edukacja dorosłych w sytuacji przemian na tle porównawczym. Materiały Konferencji Międzynarodowej, Łódź 1993, s. 221

Organizatorami Konferencji były uniwersytety: Łódzki i Hannover, Zakłady Oświaty Dorosłych. Prezentowany tom wypełniony został referatami i komunikatami przedstawionymi w czasie trwania Konferencji.

Główną nicią przewodnią poważnej części opracowań były rozważania i wyniki badań nad projektami uczenia się dorosłych. Zaprezentowano metodologię badań oraz ich wyniki w ujęciu porównawczym. Warto bowiem zauważyć, że wspomniane uniwersytety prowadziły uzgodnione wcześniej badania przez kilka lat, a wyniki etapowe prezentowane były na wcześniej odbytych spotkaniach. Jak wspomina O. Czerniawska we wstępie, kontakty między uniwersytetami trwają od 1979 roku.

W sumie w wydawnictwie zawarto 31 opracowań, w tym 8 autorów zagranicznych z Niemiec, Włoch i Francji.

Przez oświatę dorosłych rozumiano na ogół, zgodnie z definicją przyjętą na konferencji UNESCO w Nairobi, globalny plan skierowany zarówno na przebudowę istniejących systemów oświatowych, jak też rozwijanie wszystkich możliwości kształcenia poza systemami oświatowymi. Podkreślano w szczególności to, że w każdym przypadku człowiek jako jednostka jest podmiotem własnego kształcenia.

W sposób bardzo interesujący podzielił swoje opracowanie E. Gelpi. Wśród dwunastu rozdziałów warto zwrócić uwagę na: aspekty historyczne kształce-

nie dorosłych, jego ekspansję, problemy badań nad oświatą dorosłych, struktury publiczne, narodowe, regionalne i międzynarodalne oświaty dorosłych, eksperymenty personalne oraz alternatywne spojrzenia na problemy oświaty dorosłych.

T. Aleksander, M. Marczuk, B. Chmielowski, J. Kargul, E. Dubas oraz K. Zawadzki zaprezentowali metody i wyniki badań nad realizowanymi współcześnie projektami uczenia się dorosłych w poszczególnych ośrodkach objętych badaniami. Znajdujemy tam próby klasyfikacji rodzajów uczenia się oraz szczególnie ważną metodę przypadków.

H.M. Griese swoje opracowanie poświęcił metodzie biograficznej jako ważnego instrumentu dla analiz socjologicznych. Podkreślam wagę tej pracy m.in. z tego względu, że powołuje się on na dorobek polskiej socjologii (prace J. Szczepańskiego), a sięgającej do F. Znanieckiego.

P. Löebbecke zaprezentował rozważania nad znaczeniem badań międzynarodowych nad dorosłymi w kontekście ogólnego myślenia nad szansami i porządkiem pomocy w procesach kształcenia. Przypomniął przy tym wysiłki UNESCO i innych organizacji międzynarodowych na tym polu.

Ciekawe wydają się rozważania L. Turosa nad indywidualizacją w kształceniu dorosłych. Jest tam też próba klasyfikacji.

Znajdujemy w tomie kilka opracowań natury przyszłościowej w sensie poszukiwań odpowiedzi na postawione pytania, czasami na pozór banalne, a innym razem w pewnym sensie nowe. Wymienię tu jedynie opracowania: J. Kargula — Dylematy i wyzwania andragogiki oraz J. Semkówa — W poszukiwaniu

nowych wymiarów edukacji dorosłych.

H. Alain-Noël z Uniwersytetu w Lyon 2 podjął temat — Społeczeństwa neoindustrialne — przewlekły kryzys państw i edukacji dorosłych. Ukazał w tym opracowaniu wiele zaszłości historycznych, aby przejść do zaprezentowania powrotu kształcenia dorosłych na scenę społeczną, a następnie ukazał strategię kształcenia na polu dorosłych.

W tomie znajdujemy artykuł L. Dyczewskiego na temat katolickiego kształcenia dorosłych oraz opracowania poświęcone edukacji zawodowej dorosłych. Z tej dziedziny wymienię: G. Tadeusiewicz — Zmiana zawodu jako jeden z kluczowych problemów współczesnego świata oraz B. Juraś-Krawczyk — Kształcenie kursowe bezrobotnych. Nie zabrakło też opracowania o położeniu ludzi starych, co daje w pewnym sensie całościowe spojrzenie na problematykę dorosłych w aspektach kształcenia.

Nie wiem jak jest rozprawiany tom i jakie ma możliwości dotarcia do niego przeciętny nauczyciel dorosłych lub jednostka interesująca się samokształceniem. Warto o tym pomyśleć.

Dokumenty końcowe Konferencji Narodów Zjednoczonych "Środowisko i rozwój". Rio de Janeiro, 1992. Szczyt Ziemi, Warszawa 1993, s. 565

Jak sam tytuł wskazuje otrzymaliśmy komplet dokumentów z ważnej Konferencji, o której w 1992 roku mówiło się dość dużo, ale to było dawno, a formy raczej ulotne. Teraz z ponad rocznym

dystansem Instytut Ochrony Środowiska przybliży w tysięcznym nakładzie całą złożoność i groźbę zagadnienia.

Pragnę zwrócić uwagę na całościowe ujęcie kwestii ochrony środowiska. Zarówno w Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju, jak i w Agendzie ukazane zostały w zbiorze podstaw, celów i zaleceń, zadania dla państw członkowskich ONZ, rządów, jak też organizacji, instytucji takich np., jak szkoły oraz jednostki.

W czterech częściach zostały zaprezentowane grupy zagadnień: Zagadnienia socjalne i ekonomiczne, Ochrona i zarządzanie zasobami naturalnymi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju, Wzmacnianie roli głównych grup społecznych i organizacji, Możliwości realizacyjne. Właśnie w części trzeciej zostały rozpisane zadania pod adresem władz lokalnych w realizacji zaleceń Agendy 21, dla pracowników i ich związków zawodowych, dla biznesu i przemysłu oraz rolników. Określono rolę społeczności naukowych i technicznych w tworzeniu podstaw i warunków trwałego i zrównoważonego rozwoju. Tym ostatnim przypisuje się szczególne funkcje, jako że obowiązkiem nauki jest nie tylko opisywać środowisko, ale i prognozować nasze działania, aby nie szkodziły środowisku i człowiekowi.

Wielkie znaczenie przypisuje się nauczaniu szkolnemu i pozaszkolnemu w kształtowaniu świadomości społecznej. Podobnie uważa się w stosunku do różnych form szkolenia. Bardzo ważne, a jednocześnie interesujące metodologicznie jest wskazywanie w części czwartej na możliwości realizacyjne, włącznie z finansowymi.

Edukacja w okresie transformacji. Analiza porównawcza i propozycje modernizacji kształcenia zawodowego w Polsce. BKKK, Warszawa 1993, s. 163

Autorzy: Władysław Adamski, Martin Baethge; Oliwer Bertrand, Peter Groo-tings, Adam Józefowicz przy współpracy Ewy Czarnockiej, Ewy Czechowicz, Wojciecha Germanowskiego i Jana Szczuckiego.

Publikacja została przygotowana i wydana, jak czytamy w anonsie, w ramach realizowanego przez Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr Programu Pomocy dla Polski w Dziedzinie Kształcenia i Szkolenia Zawodowego (P009) finansowanego z funduszu PHARE Wspólnoty Europejskiej. Autor przedmowy Tadeusz Kozek — Dyrektor BKKK rekomenduje raport jako wzorcowy przykład współdziałania zagranicznych i polskich ekspertów.

Właściwy raport został zawarty na 122 stronach. Natomiast resztę objętości wypełnia aneks zawierający opis systemu szkolnictwa zawodowego w Polsce. Raport podzielony został na pięć rozdziałów: Modernizacja polskiego systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego; Uwarunkowania systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego w Polsce; Problemy kształcenia i doskonalenia zawodowego. Perspektywa międzynarodowa; Problemy kształcenia i doskonalenia zawodowego. Polska w perspektywie porównawczej; Wnioski ogólne i propozycje zmian.

Istotne, jak myślę, dla zorientowania czytelnika mogą być informacje zawarte w podrozdziałach piątki. Wymienię niektóre: Zmiana edukacyjna jako proces

uczenia się; Podstawowe założenia strategii zmian; Główne zadania w zakresie modernizacji polskiego systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego; Praktyczna ścieżka modernizacji. Regionalne sieci kształcenia i doskonalenia zawodowego oraz ogólnokrajowa grupa robocza.

Zamieszczone zostały noty o autorach raportu oraz literatura przedmiotu.

Warto podkreślić szereg znanych od dawna w Polsce sądów na temat kształcenia i doskonalenia zawodowego. Jednocześnie warto zwrócić uwagę czytelnika na uproszenia i niedomówienia, szczególnie, gdy chodzi o przyczyny likwidacji zaplecza naukowego oświaty.

Informacje o powyższych książkach przygotował Stanisław Kaczor — Ośrodek Kształcenia i Doskonalenia Zawodowego MCNEMT Radom

Richard Nelson Bolles „Spadochron”, przekład: Wojciech Rostrowski, FISE Warszawa 1993, s. 300

Pod koniec 1993 r. pojawiła się na rynku księgarskim arcyciekawa książka pt. „Spadochron”, praktyczny podręcznik dla osób planujących karierę, szukających pracy i zmieniających zawód.

Jest to bardzo użyteczny, napisany przystępnie i z humorem, podręcznik. Dowcipne rysunki, kolorowe plansze i wykresy, ciekawy układ graficzny poszczególnych rozdziałów wciągają czytelnika wzbudzając ciekawość następnych

stron, paragrafów, czy też proponowanych przez autora rozwiązań i zachowania się w różnych sytuacjach życiowych. Książka — jak powiada autor we wstępie — jest każdego roku aktualizowana, co czyni tę pozycję bardziej wartościową. Każde następne wydanie jest bogatsze o nowe treści i propozycje częstokroć uzyskiwane w wyniku bogatej korespondencji z czytelnikami.

Najlepszą reklamą dla tej pozycji są słowa redaktora Pawła Ziółkowskiego, które w całości przytaczamy:

Dlaczego „Spadochron”?

Ponieważ pozwala wyjść cało z sytuacji „bez wyjścia”. Umożliwia miękkie lądowanie w miejscu, które Sam/Sama możesz wybrać. Szukając pracy, wybierając zawód stoisz przed podjęciem trudnej decyzji. Sam/Sama decydujesz o swoim losie. Nikt za ciebie nie podejmie tej decyzji (jeśli tak, to tym gorzej dla Ciebie). Jak pisze Dick Bolles: „Nikogo na całym świecie twój własny los nie obchodzi tak bardzo jak Ciebie... Nikt inny nie poświęci na szukanie pracy dla Ciebie tak wiele czasu. Nikt oprócz Ciebie nie będzie tak uporczywy w swoich staraniach. Nikt nie będzie wiedział lepiej od Ciebie, jakiej pracy szukasz.”

„Spadochron” da Ci wiarę we własne siły i pokaże, jak wykorzystywać twoje mocne strony, jeśli... zastosujesz podane wskazówki w praktyce.

Skacząc ze „Spadochronem” pozbywasz się swoich wyobrażeń o sobie i rzeczywistości i poznajesz siebie i rzeczywistość. Jesteś gotowy do podjęcia decyzji — możesz planować swoją karierę, szukać pracy, zmienić zawód. Wiesz, czego chcesz i możesz to osiągnąć.

Wydawcą tej bardzo pożytecznej

i przydatnej pozycji jest Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych.

Pedagogika i technologie kształcenia postrzegane na nowo

Pod takim tytułem odbyło się w Siedlcach XVI Sympozjum Technologii Kształcenia, w którym uczestniczyli uczeni i specjaliści z wielu uznanych uczelni i ośrodków naukowych kraju. Dorobek tej naukowej debaty zawarty został w książce pod tym samym tytułem. Zbiór pod redakcją Franciszka Januszkiewicza i Stefana Skulimowskiego wydany został przez Fundację Studiów i Badań Edukacyjnych, Wyższą Szkołę Rolniczo-Pedagogiczną w Siedlcach oraz Instytut Badań Edukacyjnych.

Wybitni polscy pedagodzy prezentują tu swoje poglądy na temat technologii kształcenia, które wyrażają się w idei uniwersytetów otwartych, studiów równoległych i powracających w nowej konwencji studiów dla pracujących.

Profesor Tadeusz Lewowicki poddaje krytycznej uwadze formowanie się pedagogiki jako nauki.

Profesor Waław Strykowski dokonuje przeglądu badań i praktycznych dokonań technologii kształcenia.

Profesor Zdzisław Kosyrz zastanawia się nad problematyką rozwoju osobowości człowieka w sytuacji ciągle zmieniających się warunków życia społecznego i cywilizacyjnego.

Profesor Stefan M. Kwiatkowski prezentuje nową koncepcję liceum technicznego, odpowiadającego zachodnioeuropejskim standardom.

Ponadto w numerze znajdują się opra-

cowania: prof. Waław Strykowskiego, seniora polskich psychologów, prof. Tadeusza Tomaszewskiego, prof. Henryki Kwiatkowskiej, dr. hab. Ryszarda Stępnia, prof. Eugenii Wesołowskiej, prof. Jerzego Stochmiała, dr. Franciszka Januszkiewicza, dr. Antoniego Zajęca i prof. Danuty Gielarowskiej, prof. Józefa Pułturzyckiego.

Prezentowane poglądy mogą stać się inspiracją do nowego postrzegania kierunku ewolucji pedagogiki i technologii kształcenia.

CZASOPISMA

Pedagogika Pracy

W marcu bieżącego roku ukaże się kolejny 22 numer „Pedagogiki Pracy”. Będzie on w swym głównym nurcie poświęcony zagadnieniom szeroko pojmowanej edukacji ekologicznej społeczeństwa. Na łamach czasopisma wypowiadają się naukowcy, lekarze, artyści, inżynierowie — wynalazcy ekologicznych urządzeń technicznych.

Swoimi doświadczeniami w kształceniu u młodzieży postaw sprzyjających ochronie środowiska dzielą się pedagodzy pierwszych w Polsce szkół ekologicznych, średnich i wyższych. Głos zabierają pracownicy społecznych organizacji oświaty ekologicznej.

„Ludzie są spragnieni wiedzy ekologicznej” — twierdzi doc. dr Janusz Janecki — szef Ligii Ochrony Przyrody i inicjator Powszechnego Uniwersytetu Wiedzy Ekologicznej. Nie zabraknie również artykułów szeregu pasjonatów ochrony

środowiska, parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Kolejny numer „Pedagogiki Pracy” to wielki krzyk do sumienia człowieka i apel o zatrzymanie się, choćby w pół kroku, w dziele niszczenia naszej planety. Uzmysłowienie skali zagrożenia dla istnienia życia to cel autorów opracowań.

Obok problematyki ekonomicznej numer zawiera tradycyjne rozdziały i opracowania dotyczące kształcenia i doskonalenia zawodowego oraz orientacji i poradnictwa zawodowego adresowane do pracowników oświaty i urzędów pracy.

CEDEFOP — Flesh nr 7/93

W październiku 1993 roku, dla podsumowania dziewięciomiesięcznej pracy, odbyło się 44 zgromadzenie przedstawicieli krajów, które utworzyły CEDEFOP.

Temat obrad, to „Zgodność systemów kształcenia zawodowego z potrzebami”. Omówiono wyniki testowania i wdrażania różnych metod i procedur stosowanych w badaniach. Podjęto decyzje o wspomaganiu i wzmocnieniu przedsięwzięć współpracy w badaniach kształcenia zawodowego. Przewodniczący zaproponował stworzenie (jeszcze w 1993 roku) w Republice Federalnej Niemiec — Sieci Badawczej Działalności w zakresie kształcenia zawodowego.

Zapoznano się również z działalnością Biura Koordynacji i Kształcenia, Szkolenia Kadr i Młodzieży, Komisji EWG i CEDEFOP. Próbowano wszechstronnie omówić przyczyny rozdźwięku pomiędzy potrzebami rynku pracy (przedsiębiorstw) a systemami szkoleniowymi (nauczyciele, szkoleniowcy i szkoleni).

Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis 6/1993

Czasopismo „Kształcenie zawodowe, nauka i praktyka” wydawane przez Bundesinstituts für Berufsbildung w Berlinie (Federalny Instytut Kształcenia Zawodowego) we wstępie zawiera artykuł sekretarza generalnego Hermanna Shmidta traktujący o potrzebie modernizacji zawodów szkolnych jako aktywnej metody porządkowania kształcenia zawodowego, zastosowania środków dydaktycznych.

Ute Laur Ernst opisuje zmianę paradygmatów, zmienną rolę oraz różne funkcje technologii kształcenia i inspirowane do badań.

Hermann Benner omawia znaczenie środków kształcenia w rozwoju systemów dualnych.

Rozwój środków medialnych, niezbędnych w kształceniu kupców przemysłowych jest punktem centralnym pracy Irmgardy Frank i Ingeborgi Schupp.

Bilans różnych form nauczania z wykorzystaniem wsparcia komputerowego procesu dydaktycznego podejmuje Ernst Ross.

Hilde Biehler-Baudisch oraz Klaus Hahne w artykule „Media z zielonym punktem” zajmują się stanem i trudnościami kształcenia teoretycznego i praktycznego w zakresie ochrony środowiska. Na szczególność rozwoju i próby zastosowania mediów w kształceniu hydraulicznych zwraca uwagę Rolf Gänger.

W informacjach i doniesieniach przedstawiono:

- rozwój mediów przez centra modelowe w Europie Wschodniej,
- zależność między systemami dualnymi,

- kształcenie młodzieży jako inwestycji przyszłościowych,
- zawód opiekuna ludzi w podeszłym wieku, jako niezwykle potrzebny w starzejącym się społeczeństwie,
- strukturę nośników doksztalcania (kształcenia) w Saksonii.

W dziale recenzji omawiane jest opracowanie Gerharda Felsa i Winfrieda Schlaffke, wydane przez Deutscher Instituts — Verlag Koln w 1993 roku (ISBN 3-602-14340-6) „Miejsce D — kształcenie — brak siły roboczej — nadmiar studentów.”

* * *

Biuletyn ZZDZ jest kwartalnikiem wydawanym przez Zespół Kształcenia Zarządu Głównego, poświęconym aktualnym problemom kształcenia kursowego. Numer 8/9/93 ww. biuletynu to sprawozdanie z działalności kursowej za I półrocze 1993 r. z terenu całej Polski, a także informacja o podpisanych umowach o współpracy ZG ZZDZ z resortami, urzędami centralnymi, instytucjami i organizacjami prowadzącymi bądź nadzorującymi działalność kursową. W II części biuletynu zamieszczono informacje o opracowanych programach kursów oraz seminariach, które odbyły się w terminie do 30.06.1993 r.

* * *

Biuletyn Biura Koordynacji Kształcenia Kadr INFO 2/93 jest skierowany do szkół, organizacji szkoleniowych, ministerstw, organizacji wspierających rozwój edukacji i przedstawicielstw instytucji zagranicznych w Polsce. W numerze 2/93 na uwagę zasługuje artykuł Joanny Szpakowskiej na temat projektu reformy sys-

temu kształcenia zawodowego. Polecenia godnym wydaje się też artykuł Petera Grootings'ea omawiający problemy związane z przemianami, na podstawie systemów kształcenia i szkolenia VET w Polsce, na Węgrzech oraz w Republikach Czeskiej i Słowackiej. W biuletynie zamieszczono także informacje o seminariach oraz organizacjach działających na rzecz rozwoju edukacji w Polsce.

* * *

W numerze 6/93 **Szkoły Zawodowej** na uwagę zasługuje artykuł dr. inż. Wiesława Karpińskiego „Kształcenie modułowe. Cz. II”, w którym przedstawione zostały zagadnienia terminologiczne związane ze szkoleniem zawodowym w aspekcie kształcenia modułowego. W artykule J. Figurskiego zostały przedstawione wyniki wdrożeń próbnych nowych dokumentacji programowych branży mechanicznej dla zawodów: operator obrabiarek skrawających, ślusarz-spawacz, mechanik automatyki przemysłowej, mechanik pojazdów samochodowych i monter ciągników. Dla osób biorących udział w opracowywaniu zmian w systemie kształcenia zawodowego ważne informacje przedstawiono w artykułach działu „Z prac MEN i resortów gospodarczych”.

* * *

W numerze 4(44)/93 kwartalnika **Edukacja — studia, badania, innowacje** zamieszczone artykuły zgrupowano w 7 działach, są to: studia, badania, doświadczenia i propozycje, forum nauczycielskie, polemiki i dyskusje, książki i czasopisma, informacje. Na uwagę zasługuje artykuł „Koncepcja autobiograficznych badań nad młodym pokoleniem nauczycieli (ka-

tegorie: pokolenia i cykle życia)", w którym autorka Wanda Drózka zwraca uwagę na konieczność prowadzenia badań o wiedzy i rozwoju młodych nauczycieli. Badania takie umożliwią rozpoznanie, opisanie i wyjaśnienie problemów i uwarunkowań nauczycielskiej egzystencji w wymiarze zawodowym i społeczno-obywatelskim.

Stefan M. Kwiatkowski w artykule zamieszczonym w dziale „doświadczenia i propozycje” charakteryzuje system kształcenia zawodowego w Niemczech. Podając zalety tego systemu autor zwraca uwagę na jego powszechność i efektywność, co powinno być brane pod uwagę w okresie reformowania polskiego szkolnictwa zawodowego.

* * *

Rynek Pracy — miesięcznik wydawany przez Urząd Pracy od 1992 r. Jest adresowany do pracowników urzędów pracy oraz osób i instytucji zainteresowanych problematyką bezrobocia, w tym również doskonalenia i przekwalifikowania bezrobotnych. Zainteresowany czytelnik znajdzie na łamach czasopisma informacje o aktualnych problemach bezrobocia w Polsce i w poszczególnych regionach kraju, o zagrożeniach wynikających z tego zjawiska, a także wyniki badań różnych kwestii związanych z bezrobociem i funkcjonowaniem rynku pracy.

Numer 11/12(25) miesięcznika „Rynek Pracy” zawiera informacje Urzędu Pracy dotyczące działań na rzecz bezrobocia w rejonach uznanych za zagrożone wysokim poziomem bezrobocia, przedstawia wyniki I Ogólnokrajowej Konferencji nt. „Organizacji i funkcjonowania systemu statystycznego rynku pracy”. Polecamy Państwu artykuły ukazujące mniej znane

rodzaje usług powodujące tworzenie wielu nowych miejsc pracy, tj. animator zajęć pozaszkolnych, sklep z ofertami, rozwój form zatrudnienia czasowego. Ponadto w numerze: informacje statystyczne o stanie i strukturze bezrobocia w dniu 31 października i 30 listopada 1993 r.

* * *

Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw

nr 5/1993

Lipecki J. (red): Kształcenie w dziedzinie zarządzania w Uniwersytecie Łódzkim — wywiad z prof. dr hab. Zofią Mikołajczyk — Kierownikiem Katedry Zarządzania, s. 10—12.

Nr 6/1993

Sołtys J.: Metoda kształcenia według koncepcji „Investor Industrie”, s. 21—22.

* * *

Szkoła Zawodowa

Nr 1/1993

Magdziarz M.: Koncepcja doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, s. 25—27.

Kaczor S.: Kształcenie i doskonalenie zawodowe a lokalny rynek pracy. Seminarium polsko-angielskie, s. 33—35.

Nr 4/1993

Gnat K.: Rozważania o szkoleniu zawodowym, s. 26—29.

Fiarasymowicz J.: Rekwalfikacja zawodowa i doksztalcenie — współpraca bez narzucania. Seminarium firmy FESTO, s. 29—30.

Nr 5/1993

Jeruszka U.: Elastyczne formy nauczania

OMNIA

proponuje

„Świat i Polska 1939–1992”

Co powinien wiedzieć, umieć i rozumieć z historii najnowszej, absolwent szkoły średniej.

Podstawą doboru tematów były pytania egzaminacyjne na niektórych wydziałach UW i SGH. Książka zalecana przez MEN do użytku szkolnego i wpisana do zestawu książek pomocniczych do nauki historii w szkołach średnich.

„Zanim wejdiesz w obszary seksu” „Gdy Twoje dziecko dojrzewa”

Kasety video. Prof. dr Zbigniew Lew-Starowicz mówi do młodzieży o rozwoju biologicznym i psychoseksualnym człowieka oraz do rodziców i wychowawców o zminimalizowaniu trudności w okresie przechodzenia młodzieży od świata dziecięcego do dorosłości.

Bogaty wybór interesujących pozycji wydawniczych z dziedziny prawa, ekonomii, finansów, bankowości i giełdy, zarządzania i organizacji, poradniki. Wydawnictwa niezbędne do sprawnego funkcjonowania firm.

WYDAWNICTWO „OMNIA”
I HURTOWNIA „OMNIA-BIZNES”

zapraszają

02-925 Warszawa, ul. Morszyńska 41
tel. 642 76 25; fax 642 76 26
w godz. 8⁰⁰–16⁰⁰

Oferujemy wydawnictwa

1. **Pedagogika Pracy**. Czasopismo naukowe ukazujące się dwa razy w roku. Ark. wyd. 12, cena 50 000 zł.
2. **Poniatowski J., Poradnik dla nauczycieli przedmiotów zawodowych**. Ark. wyd. 3,5, cena 20 000 zł.
3. **Woźniak J., Pracownia elektryczna t. I: Pomiary elektryczne**. Ark. wyd. 10, cena 40 000 zł.
4. **Kacejko L., Pracownia elektryczna t. II: Maszyny, urządzenia i napęd**. Ark. wyd. 25, cena 50 000 zł.
5. **Kaczor S., Kształcenie i doskonalenie zawodowe w okresie przemian**. Ark. wyd. 14, cena 40 000 zł.
6. **Praca zbiorowa. Problemy Eksploatacji 8/93 Kształcenie i Doskonalenie Zawodowe**. Ark. wyd. 13,8, cena 80 000 zł.
7. **Sala A., Zmniejszanie energochłonności**. Ark. wyd. 20, cena 60 000 zł.
8. **Praca zbiorowa, red. Henryk Bednarczyk, Education and professional development and the local labour market**. Ark. wyd. 7,7, cena 50 000 zł.
9. **Praca zbiorowa, red. Krzysztof Symela, Kształcenie zawodowe i oświata dorosłych w Danii**. Ark. wyd. 2,5, cena 50 000 zł.
10. **Praca zbiorowa, red. Henryk Bednarczyk, Kształcenie zawodowe w Republice Federalnej Niemiec i Wielkiej Brytanii**. Ark. wyd. 2, cena 50 000 zł.

Zapowiedzi wydawnicze

1. **Borowiecki K., Januszewicz S., Szczucki F., Świątek H., Eksploatacja urządzeń elektrycznych**. Ark. wyd. 14.
2. **Głocki W., Układy cyfrowe**. Ark. wyd. 10.
3. **Praca zbiorowa, Systemy edukacji zawodowej**.

<p>Pokwitowanie dla wpłacającego</p> <p>zł.</p> <p>słownie</p> <p>.....</p> <p>Wpłacający _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>=====</p> <p>Wydawnictwo MCNEMT ul. Pułaskiego 6, 26-600 Radom PBK Warszawa I O. Radom R-k nr 376600-1599</p> <p>=====</p> <p>stempel Pobrano opłatę</p> <p>..... zł podpis przyjmującego</p>	<p>Odcinek dla posiadacza rachunku</p> <p>zł.</p> <p>słownie</p> <p>.....</p> <p>Wpłacający _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>=====</p> <p>Wydawnictwo MCNEMT ul. Pułaskiego 6, 26-600 Radom PBK Warszawa I O. Radom R-k nr 376600-1599</p> <p>=====</p> <p>stempel Pobrano opłatę</p> <p>..... zł podpis przyjmującego</p>	<p>Odcinek dla banku</p> <p>zł.</p> <p>słownie</p> <p>.....</p> <p>Wpłacający _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>=====</p> <p>Wydawnictwo MCNEMT ul. Pułaskiego 6, 26-600 Radom PBK Warszawa I O. Radom R-k nr 376600-1599</p> <p>=====</p> <p>stempel Pobrano opłatę</p> <p>..... zł podpis przyjmującego</p>
--	--	--

PRENUMERATA

EDUKACJA DOROSŁYCH

- ROCZNA
- PÓŁROCZNA
- OD KTÓREGO NUMERU ?
- LICZBA EGZEMPLARZY

Pozycja oferty	Cena	Ilość egz.	Razem
Do zapłaty			

PRENUMERATA

EDUKACJA DOROSŁYCH

- ROCZNA
- PÓŁROCZNA
- OD KTÓREGO NUMERU ?
- LICZBA EGZEMPLARZY

Pozycja oferty	Cena	Ilość egz.	Razem
Do zapłaty			

PRENUMERATA

EDUKACJA DOROSŁYCH

- ROCZNA
- PÓŁROCZNA
- OD KTÓREGO NUMERU ?
- LICZBA EGZEMPLARZY

Pozycja oferty	Cena	Ilość egz.	Razem
Do zapłaty			

**OGÓLNOPOLSKIE CENTRUM
EDUKACJI NIESTACJONARNEJ
I
TELEWIZJA POLSKA**

PRZEDSTAWIA NOWĄ OFERTĘ !

50 *Filmów w 4 pakietach multimedialnych*

◆ **WIZJE SZKOŁY**

Jak integracja europejska wpływa na edukację? Czy można kształcić inaczej, niż to robi szkoła? Czy istnieje sposób na "równość szans"? Czy mała szkoła może być lekarstwem na niedomagania edukacji? Jak podchodzi się do nauki języków obcych?

◆ **PLURALIZM EDUKACYJNY**

Czy Dania może być wzorem? Na czym może polegać "katolickość" szkoły katolickiej? Współczesne adaptacje założeń pedagogicznych Freineta, Montessori i Steinera. Dlaczego 5 tysięcy angielskich rodzin uczy swoje dzieci w domu ?

◆ **EDUKACJA ZAWODOWA**

Francja-Niemcy: kto kształci lepiej? Ile kosztuje techniczna modernizacja szkoły? Jak Anglicy nadrabiają opóźnienia? Do czego są urzędy pracy? Co się zmienia w kształceniu zawodowym?

◆ **EDUKACJA USTAWICZNA**

Kto uczy się dalej i-dlaczego? Jak się uczyć? Czy wiedza jest towarem, dlaczego ludzie płacą za edukację? Kto zajmuje się edukacją ustawiczną? Czy w edukacji istnieje konkurencja i czy jest potrzebna?

SZKOŁY W EUROPIE

To panorama szkół i form kształcenia osadzonych w krajobrazie współczesnej Europy. Nowe sytuacje, problemy i rozwiązania, ciekawi ludzie, myślący podobnie jak my, lub zgoła zupełnie inaczej.

*AUTORZY ZADALI SOBIE TO SAMO PYTANIE, KTÓRE NURTUJE
WIELU NAUCZYCIELI, RODZICÓW, A TAKŻE UCZNIÓW:
"JAK TO ROBIĄ INNI?"*

